

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt IV. De Perfectionibus substantiæ animæ Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

no studi de excipiendo dignè ac conuenienter Christi corpore, in quod tot ac tanta decora, à Patribus admodum propositum expressa, confluerunt. Elogia enim quæ reuerentius, præferunt insignem omnino ac supereminentem dignitatem sanctissimi illius corporis: proindeque quisquis ad illud accedit, summa pietate nitere debet. [Nam si quis regem non temere nec inconsideratè exceperit, quid dico Regem? Ne vestem quidem certè regiam, temerè & inconsideratè immundis manibus contrètauerit quisquam, etiamsi sit in solitudine, etiamsi sit solus, etiamsi nemo adsit. Atqui nihil est aliud vestis, quàm stamen vermium. Sin autem tincturam admiraris, ipsa quoque est sanguis, quæ morte affecti: sed tamen nemo eam voluerit auferre fuerit, immundis contrètare manibus. Si autem vestem hominis, ne ausus quidem fuerit quisquam solui tangere, quomodo Dei corpus qui est super omnia, quod est mundum & nulli affine reprehensioni, quod cum illa diuina natura est conuersatum, propter quod sumus & viuimus, propter quod fracta sunt portæ inferorum, & aperti fornices cæli, hoc accipimus cum tanto probro & contumelia? Ne rogo ne nos ipsos occidamus per impudentiam, sed cum timore & summa pietate ad ipsum accedamus; & quando ipsum videris propositum, dic propter hoc corpus, non sumus amplius terra & cinis; non sum amplius captiuus, sed liberi.] Verba sunt S. Chrysost. hom. 24. in 1. Cor. Videris reliqua, omnino in rem præsentem illustra.

Nec illud etiam prætermittendum est, quod idem S. Chrysostomus hom. 7. in 1. Cor. sapienter aduertit. Nuntium longe aliter Spiritu sancto afflatis sanctis Dei hominibus quos hæcenus protulimus, obuersatum esse Christi corpus, aliter Iudeis & Ethnicis, qui eius demerant externam speciem conspiciantur. [Audio corpus Christi, aliter ego intelligo quod dictum est, aliter infidelis. Et quomodo puelli videntes libros, non norunt vinum literarum, neque norunt quæ vident; imo vident & si quis sit imperitus literarum, hoc ipsum ei acciderit, verò inueniet magnam virtutem in literis reconditam, integras aliquorum vitæ conscriptiones & historias. Et si epistolam quidem accepit impetitus, putabit esse chartam & atramentum. Peritus autem, & vocem audit, & cum absente disseret, & quod voluerit rorsus dicit per literas. Ita etiam sit in mysterio. Infideles quidem licet audiant, non videntur audire. Fideles autem, habentes peritiam quæ sit per spiritum, vident vim ac potestatem eorum quæ sunt recondita.]

CAPVT IV.

De Perfectionibus substantia animæ Christi.

66. Et hic quoque, naturales perfectiones à supernaturalibus erunt secernendæ. Naturales tamen, ægrè hic deprehenduntur: quia anima cum sit substantia spiritualis, non est capax dispositionum accidentiarum, ipsimet immediatè aduenientium per quas fouetur aut perficiatur, vt corpori accidit. Potest tamen iuxta aliquos agnosci in animabus præcellentiæ entitatis, non specificæ & essentialis, sed vt loquuntur individualis; hoc est minor quàm specificæ, & non communis aliis animabus individuis eiusdem speciei. Hæc autem præcellentiæ, si datur, numerari potest inter perfectiones aduentitias, quia habet veluti substratam rationem animæ specificam, & gradus essentialis communes, quibus ea inæqualitas quasi superuenit. Fueritne igitur in Christi anima talis perfectio, inuestigandum est; tum de supernaturalibus perfectionibus ipsam animam substantiam immediatè afficientibus, hoc est de gratia sanctificante, disseremus. Nam reliquæ perfectiones supernaturales, adueniunt potentijs, non

autem ipsimet substantiæ animæ: Et idcirco postea explicandæ erunt.

Maiores individualis perfectio animæ Christi, admittitur: reiecta eius probatione à nonnullis adhibita.

Esse animam Christi individualiter perfectiorem alijs animabus humanis, sententia fuit calculo Parisiensis Academiae iam olim firmata, damnatis ijs qui dicerent, animam Christi non esse perfectiorem animam Iudæ: Et quamquam autoritas huiusmodi articulorum, non sit apud plerumque irrefragabilis, tamen verum existimo, animam Christi tali individuali perfectione naturali fuisse à Deo coonestatam præ ceteris animabus humanis. Hoc est cum posset Deus Christo aliam animam specificè humanam, sed entitatè despicacitorem concedere; voluit, (& meruissimè) concedere istum, hac naturali prærogatiua insignem.

Sententiæ huius meæ probationem, non placet petere vnde passim eam petunt qui inæqualitatem individualem animarum agnoscunt: nempe ex disparitate ingeniorum, & inclinationum diuersitate inæquali. Facile quippe ea disparitas & diuersitas, aliud referri potest quàm ad individualem animarum inæqualitatem. Nam vt latè prosequitur Lælius Bisciola t. 2. sublec. l. 7. c. 3. & l. 12. cap. 8. ob diuersam corporis dispositionem, experimur nos vno tempore, & in vna ætate, acutiores & subilliores esse, in alia verò hebetiores: aut nunc ad vnum opus, nunc ad aliud proniores. Locus quoque, vt est apud Vitruvium lib. 6. cap. 1. non parum confert ad eam varietatem functionum animæ. Sicut ergo ridiculi in huiusmodi euentibus, alia mutationis illius causa assignaretur, quàm varium pro loci aut temporis diuersitate temperamentum, causans meliorem operationem phantasie, quæ est intellectus administratæ & appetitum voluntati subordinatum, nunc condofaciens ac cicurans, nunc incendens & ad ferociam aptans: sic ad eundem vel similem aliquem extrinsecum fontem, referri facile posset quævis maior operationum animæ perfectio, non autem ad inæqualitatem, in eius entitate graduè aliquo intrinseco fundatam. Atque ita Aristoteles 2. polit. cap. 3. Platonem reprehendit, quod attempta operationum inter animas inæqualitate, mysticè innoxisset substantialem (quævis non specificam,) inæqualitatem inter eas; affirmans in earum procreatione: immixtum fuisse vnicuique, vel aurum, vel argentum, vel ferrum. Ipse & contrario omnes animas agnoscit esse vniformes, quantum quidem ex operationibus licet colligere: & totam diuersitatem quæ videtur inde insinuari, reuocat ad variam corporis dispositionem & affectionem. Vnde 2. animæ c. 9. t. 94. pronunciat, molles carne, esse bene mente aptos; nempe propter meliorem corpoream complexionem. Aëtem quippe verberat Grifaldus in decisionibus fidei. V. anima, in fine, cum hoc Aristotelis dictum, octodecim rationibus tundit; putans sensum eius esse, quod anima quoad suum esse nobilitetur à corpore. E nostris tradunt luculenter quod dico, Iustinus q. 106. ad Orthod. S. August. lib. 10. de Genesi ad literam, cap. 17. & Philippus Solitarii in dioptra cap. 2. 3. & 4. citans Anastasium Synaitam in eandem sententiam. Quantacumque ergo fuerit præcellentiæ naturalis operationum animæ Christi, supra præcellentiæ naturalem operationum ab alijs animabus oriundarū, nihil ex ea haberi firmum potest, pro inæqualitate individuali huius animæ supra ceteras.

Monstratur, eam maiorem perfectionem esse possibilem.

67. Aliud igitur recurrendum est: nempe ad possibilitatem talis perfectionis substantialis, individualiter tantum

tantum maioris. Qua in parte redamant Fonseca 5. Met. cap. 28. q. 26. lect. 3. ad 2. & Hurtado disp. 2. de anima §. 60. & 75. qui ne diuinitus quidem, censent dari posse eam inter eiusdem speciei animas inæqualitatem. At eam non modò possibilem censent, sed etiam de facto dari, agnoscunt inter sola tantum animarum individua, Tarentasiensis, Bonauentura, atque Richardus, apud Cathusianum in 2. d. 32. q. 5. Magis consequenter Caietanus, inter quæcunque individua eam inæqualitatem agnoscit de facto, cecos appellans eos qui non vident D. I. hominem huiusmodi inæqualitatem admittere: quia cecitate laborare se, vltò fateatur Soto c. de substantia q. 2. cui adhæsit eius quondam auditor Franc. Toletus 3. animæ q. 18. qui inuidua-lem illam inæqualitatem animarum, periculosam censuit, & agrè coherentem cum veritate humanæ animæ in Christo. Quod bilem concituit Banni 1. p. q. 85. art. 7. Mea nunc non interest, an hæc substantialis inæqualitas tantum individualis, detur de facto inter alia quælibet, vel pleraque individua, aut non detur. In illud enim sum dumtaxat intentus, eam esse possibilem quoad formas quæ sunt principia operatiua: quod auctores qui eam de facto dari censent, multo magis admittunt.

Facile autem probatur ea possibilitas initio ducto ab actibus; quia certum est, duos actus posse distingui minus quàm specificè, & tamen plus distingui quàm duos alios individuos actus eiusdem speciei, quod rectè agnoscunt Suarez 1. p. tract. de attrib. Dei negat c. 26. n. 21. & Albertinus Coroll. 5. ex principio 1. complexo num. 7. constatque ex exemplis quæ ad id profert Adamus apud Capreolam in 1. dict. 20. ad 3. Scoti contra 3. Nam v. g. duplex actio qua idem effectus pendet à Petro, affinis est quàm alia specie eadem qua pendet à Paulo: Et duæ visiones eiusdem numero albedinis, minùs differunt inter se, quàm duæ visiones quarum vna ad vnam albedinem, altera ad aliam terminetur, cum vtrique actio connotet essentialiter vnum illum numero terminum, quod non habet alia visio. Et quamvis ea affinitas maior, minorque distinctio, sit absque inæqualitate quoad perfectionem, ob idem vtrobiq; obiectum, & eundem in vtrique actione tendendi modum; tamen habetur saltem inde possibilitas discriminis substantialis specifico minoris, & superioris discrimine mero individuali. Inæqualitas autem quoad perfectionem, poterit discrimini illi coniungi, si vna illarum actionum supponatur esse distinctior & expressior, altera verò confusior. Nam expressum & implicatum, non variant speciem, & tamen inducunt in cognitionibus inæqualitatem; quæ cum sit minor quàm specifica, rectè appelletur *individualis*, etiam si non sit quoad hæceitates. Nihil item video repugnare, quominus inter duas notitias æquè claras, vna sit materialiter & entitative melior alia, saluo consensu specifico. Sicut è duobus circulis, qui ferreus est, cedit dignitate circulo aureo.

Supposita autem inæqualitate individuali inter actus, nihil est quod veretur; eam inæqualitatem reperiri in potentiis & principiis; siue accidentalibus, vt speciebus impressis, siue substantialibus talium potentialium principatiis. Sanè species impressa vnius individui, exhibet tantum vnum hoc individuum, & non alterum eiusdem essentiae, quamvis non differat essentialiter à specie exhibitiva eius, sed tantum habeat diuersitatem aliquam specificam minorem, quæ idcirco dicitur individualis. Quid ergo vetare potest, quominus prodici queat intellectus & anima tantæ perfectionis, vt ei esset connaturale omnes suos actus elicere cum ea maiori perfectione, quam in vno actu & specie monstramus, siue cum illa individuali inæqualitate. Nonnulla obijciuntur ab iis qui possibilem esse hanc inuidualem inæqualitatem differunt: sed quæ

ad exemplum propositum, manifestè panfragant; vt non sit necesse, hic extra propriam sedem in iis euoluendis hæere diutius. Vasques certè qui 1. p. d. 50. c. 5. hanc inuidualem inæqualitatem impugnat in actibus, eam non satis percepit. Confudit enim eam cum inæqualitate graduale, quæ est longè diuersissima.

Ostenditur eam de facto cerni in anima Christi, comparata ad alias animas.

68. Sic proposita possibilitate inæqualitatis substantialis specifica minoris; quamvis quoad cetera omnia individua nullum censcam suppetere argumentum quod certò persuadeat eam de facto dari; (Esto forte repta detur inter individua aliqua, siquæ id non inueniuntur, saltem quoad individua formarum substantialium quæ sunt operatiua:.) Tamen quoad animam Christi, iure mihi videor dicturus, eam esse substantialiter individualiter perfectiorem ceteris omnibus animabus rationalibus: quia cum excessus ille perfectionis substantialis salua specifica convenientia non repugnet, videtur planè decuisse, vt Christo Domino anima valde bona & optima ceterisque individualiter perfectior præberetur: quandoquidem ea anima compacta erat tam nobile compositum, & ipsi Deo tam coniungenda proximè, & actè colligenda erat. Hoc enim dumtaxat argumento in plerique ad Christum attinentibus contenti esse solemus, vt probemus ea verè facta esse diuinitus: rati existimandum nobis esse, Deum quia omnia convenientissimè exequitur, vt propterea Pythagorei eum vocarent *ipsum decens*, prouidisse Christo suo optima quæque, quantum status viatoris, & necessitas nostra, patiebatur. Est verò per se perspicuum, maiorem illam perfectionem tantum inuidualem, nihil incommodasse, siue passibilitati Christi durante via, siue necessitati nostræ à qua subleuandi eramus per Christum.

Opponit in contrarium Simon de Cassia l. r. enarr. Euang. cap. 2. hinc sequi, animam Christi non fuisse animabus nostris similem, ac proinde Christum non fuisse assimilatum fratribus per omnia absque peccato. Sed hoc non rectè opponitur. Posita enim individuali præcellencia animæ Christi supra nostras, salua manet similitudo essentialis & specifica, quam vnam tueri adigimur. Dissimilitudo autem quoad perfectionem intra eandem speciem, non plus tollit assimilationem cum fratribus per omnia quoad speciem, quàm dissimilitudo quoad accidentia, quæ certè interuenit Christum inter & nos, salua ea assimilatione Christi nobiscum, quam astruit Apostolus. Et est sanè hæc præcellencia, quoad accidens quoddam metaphysicum & verbale, tametsi ab entitate animæ indistinctum.

Transitum ad supernaturalem animæ Christi perfectionem, sed non nisi accidentariam, siue gratiam habitalem.

69. Pergo ad supernaturalem perfectionem, substantiæ animæ Christi: quod intelligo de perfectione aduentitiæ & accidentaria; Nam de illa perfectione substantiali animæ Christi quæ pertinet ad completam animæ constitutionem, hoc est de vnione hypostatica conueniente diuinam personalitatem & Deitatem, non est quod hic iteratò differam, cum sit superius de ea plenè actum. Superuenit quidem ea perfectio, animæ Christi prout est pars humanitatis. Tamen quia vt sic, anima est mutila quoad suum esse, nec spectatur cum suo substantiali complemento, iure eam remouemus à perfectionibus de quibus est hoc loco agendum; quæ scilicet adueniunt animæ plenè constitutæ in hoc esse, & substantialiter completæ, ac planè terminatæ.

Vnde ableganda hinc quoque est, primaria & eminentissima

sanctissima sanctitas anime Christi, quæ sita est in substantiali participatione diuinitatis, interuentu personæ Verbi, coniunctæ huic anime. Hæc enim sanctitas, pertinet ad constitutionem anime Christi, & exposita sufficienter est exponendo hypostaticam vniionem. Non quod vnio sanctificauit formaliter humanitatem, licet vnio albedinis non reddat formaliter album parietem; sed quod vnio fuerit via ad substantialem & perfectissimam anime sanctificationem, conferendam interuentu Deitatis, quæ personalitati indentificatur. Et hoc est quod frequenter tradunt Patres, animam Christi diuinitate inungi, Desicari, igniri, ita vt diuinitas sit oleum lætitiæ & vnguentum effusum quo perfusa & imbuta Christi anima, sanctificatur. Perpulchrè ex Basilio & Damasceno hanc sanctitatem supremam anime Christi, exponit Toletus in cap. 1. Lucæ annot. 104. Dicunt autem, diuinitatem esse oleum illud & vnguentum. Personalitas enim quæ immediatè communicatur anime, vt sic sumpta, cum sit merus naturæ terminus, non sanctificat, vt rectè statuit Torres opusc. 6. disp. 10. dub. 4. Tantum igitur sanctificat, quatenus est vnio & idem cum Deitate, quæ est sanctitas substantialis. Alio ipsammet Deitatem esse sanctificationem substantialem, quia non sunt fecerendæ duæ veluti nature, ratione aut conceptu separabiles; Deitas scilicet & sanctitas diuina, quod malè facit idem Torres opusc. 3. disp. 1. dub. 7. sed vnica & simplicissima est ratio obiectionis diuinæ sanctitatis, & Deitatis: alioqui Deitas non esset, sanctificare Christum formaliter, sed sanctitatis: nec gratia nostra qua sanctificamur esse participatio diuinæ naturæ, sed diuinæ sanctitatis; & quæ inehenda esset alia forma qua sanctificamur formaliter & vltimò: gratia autem esset tantum radix nostre sanctificationis, sicut Deitas iuxta aduersarium non est formaliter sanctitas Dei, sed id quod formaliter reddit Deum sanctum, vult esse attributum sanctitatis. De prædicta igitur anime Christi sanctitate substantiali, & supernaturali perfectione complectente eius esse, non est hoc loco sermo, sed de accidentaria quæ fit per gratiam habitualem in ipsa anime substantia immediatè receptam, iuxta sententiam D. Thomæ, quæ gratiam à caritate re ipsa fecerit, & illam veluti substantiam additi in corde hominis agnoscit.

Concedenda est Christo.

70. Negarunt Christo hanc gratiam, aliqui apud Pelagianum in 3. d. 1. q. 2. eo nixi fundamento, quod Christus per vniionem hypostaticam euectus sit ad sanctitatem increatam, quacumque creata sanctitate sublimiorem; vt proinde frustra videatur ei adiungenda sanctitas creata quam confert gratia habitualis. Videtur huic placito fauere Nazianzenus orat. 36. *ferè in fine*, cum exponens nomen *Christus*, ait illud Saluatori nostro tribui propter diuinitatem. Ea enim humanitas vnctio est, non operatione, vt in aliis Christi sanctificans, sed totius vngentis præsentia: cuius hic effectus est, vt id quod vngit, homo vocetur, & quod vngitur, Deus fiat. Quid clarius, cum neget Christum Spiritus operantis præsentia, vt reliquos iustos, sanctificatum esse: Præuissè videtur Orig. 1. Periar. cap. 6. tractans illud Psal. 44. *unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ* præ conforibus tuis, quod ita interpretatur. [Vngi oleo lætitiæ, non aliud intelligitur, quam Spiritu sancto repleri quod autem præ participibus dixit, indicat quia non gratia Spiritus sicut Prophetis ei data est, sed ipsius Verbi Dei in eo substantialis inerat plenitudo.] Nihilominus certum esse debet non modò ex communi consensu Doctorum Scholasticorum, sed etiam ex sensu Ecclesiæ, & SS. Patrum, fuisse in Christo gratiam habitualement sanctificantem. Quod intelligo de gratia habituali, eiusdem planè speciei cum nostra, vt patet ex eodem vniusque effectu formali, nempe ex

sanctificatione. Nec placet quod Valentia 3. p. d. 1. q. 7. p. 1. arbitrat gratiam Christi habitualement, posse secundum modum, dici à nostra diuersam specie, eo quod sit in summa quantitate assignabili de potentia ordinaria. Hoc inquam non placet. Nam sic calor ignis dici posset differe specie à calore cæterorum calidorum. Quare haud dubiè sentiendum & dicendum est, gratiam Christi habitualement, eiusdem speciei cum nostra, esse admittendam. Idque planè supponunt, quotquot gratiam habitualement Christo tribuunt. Quod faciunt communiter Patres, quorum plerique sic interpretantur illud Ioan. 1. *De plenitudine eius, nos omnes accepimus*. Atqui nos accipimus gratiam sanctificantem. Igitur eius plenitudo in Christo fuit. Idem sonant verba illa Psal. 44. *Vnxit te, Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis*: quod de Christo quatenus vberius quàm cæteris sit concessum, eandem gratiam sanctificantem participante, exponit S. Cyrillus 1. de fide ad Reg. & 2. in Ioan. cap. 3. Luculenter verò idem tradit, & substantialem & accidentalem Christi gratiam distinguens, S. Bernardus hom. 4. super missus est, expendens quomodò de Christo dictum sit, *quod natus est ex te sanctum*. Quo nomine Gabriel, Christum mox concipiendum designauit. [Vt quid enim (inquit Bernardus) ita simpliciter sanctum, & absque additamento? Credo quia non habuit quid propriè dignè nominaret illud eximium, illud magnificum, illud reuerendum, quod purissima videlicet Virginis carne cum sua anima vnico patri erat vniendum. Si diceret, *sancta caro*, vel *sanctus homo*, vel *sanctus infans*, quidquid tale poneret, parum sibi dixisse videretur. Poluit ergo indefinitè *sanctum*, quia quidquid illud sit, quod Virgo genuit sanctum procul dubio ac singulariter sanctum fuit, & per Spiritus sanctificationem, & per Verbi assumptionem.] Sic Bernardus.

71. Nec repugnat Rupertus, eundem Lucæ locum tractans l. 1. de oper. Spiritus sancti c. 10. tamen si vnum aut alterum verbum interfert, subobscurus. [Notandum (inquit) quod non dixit *qui nascitur ex te sanctus*, sed *quod nascitur ex te sanctum*. Etenim multi quidem sancti, vel sanctificati dicuntur, vnum autem est sanctum, id est sanctitas qua omnes sancti sanctificantur. Hoc sanctum, est iste sanctus sanctorum, quem non in delicto præuocationis Adæ conceptum vel natum, sanctitas accidens sanctificauit, sed essentialiter sanctum, Virgo incorrupta de Spiritu sancto concepit. Sic igitur melius atque præstantius dictum est, vt dici debuit, *quod enim nascitur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*.] Videtur Rupertus duriusculè locutus, sed facile mollior. Quod enim ait, Christum non fuisse sanctum sanctitate accidente, sed essentiali, non spectat gratiam habitualement, sed substantialem de qua immediatè ante dixerat, Christum fuisse Dei filium, non adoptione gratiæ, sed proprietate naturæ. Gratiam autem Christi accidentalem, significat non obscure illis verbis quibus Christum sanctum sanctorum & omnium sanctificationem appellat.

Vnde formatur in hanc rem non incongrua ratio, quod scilicet decuerit, Christum esse caput nostrum homogeneum, quod habet, collucendo eadem gratia sanctificante creata, qua nos in viuæ eius membra transferibimur. Quod si gratia sanctificante habituali destitueretur, cæteret quoque virtutibus quibusuis infusus, quæ tamquam formæ affectantur substantiam hominis interni, nempe gratiam habitualement. At fuisse in Christo virtutes pleraque infusas, donorum nomine expressas, est extra dubium. Decuit denique in Christo omne genus gratiæ & sanctitatis reperiri, vt non intensiue modò, quod haberet per solam gratiam vniionis, sed extensiue quoque esset sanctissimus. Egregiè planè id versat Chrysostomus in Psal. 44. ad illud, *disfusa est gratia in labiis tuis*, vbi præfatus illa verba dici

de humana Christi natura, subdit. [Gratiam hic dicit, eam quæ venit ad carnem. Super quem, (inquit,) videns spiritum descendentem tanquam columbam, & manentem super ipsum, is est qui baptizatur. Omnis enim gratia, effusa est in illud templum. Non dat enim illi spiritum in mensura. Nos enim de eius plenitudine accepimus: illud autem templum, integram & vniuersam accepit gratiam. Hoc Elaias quoque significans, dicebat, Requiescet super ipsum spiritus sapientie, & intelligentie, spiritus consilij & virtutis, spiritus scientie, & pietatis: spiritus timoris Dei implebit ipsum. Sed illic quidem, est integra & vniuersa gratia: in hominibus autem, parum quid, & gutta ex illa gratia. Propterea non dixit, do spiritum, sed effundam de spiritu meo super omnem carnem. Hoc itaque euenit. Incepit enim donum à Palestina, processit autem in Aegyptum in Phœniciam, Syriam, Cidiciam, Euphratem, Mesopotamiam, Cappadociam, Galatiam, Scythiam, Thraciam, Græciam, Galliam, Italiam, omnem Lybiam, Europam, Asiam, in ipsum Oceanum. Quid longiori oratione opus est? Quantum terræ Sol respicit, tantum percurrit hæc gratia: Et hæc gutta ac stilla spiritus, impleuit vniuersum orbem terrarum scientia. Per eam signa fiebant, omnium peccata soluebantur; Gratia tamen quæ data est in tot regionibus, est aliqua tantum pars & archa doni.] Et post multa de variis spiritus operationibus in Christianis. [Hæc autem omnia, fecit stilla spiritus. Quod enim stilla esset, declarauit cum dixit, effundam de spiritu meo; Et arbam appellauit. Per hoc enim clarum est, parum quid ex toto datum esse. Quocirca Ioannes quoque, hoc ipsum significans, dicebat, ex plenitudine eius, nos omnes accepimus. Ex eo quod, ut ita dixerim, superfluebat, ex eo quod redundabat, ex eo quod superfundebatur, omnes accepimus.] Similiter passim alij Patres. Nec repugnant supra adducti Nazianzenus & Origenes. Tantum enim significare volunt, Christum non habuisse solum gratiam accidentariam, qualem duntaxat habuere alij.

Quàm sit certa, hæc Christi gratia.

71. Quare esse in Christo sanctificantem gratiam creatam & habitualementem, non videtur posse dubitari. Imo id esse de fide, sentiunt non pauci, ut Suares disp. 17. lect. 2. concl. 1. & Pelant. 3. p. q. 7. art. 1. disp. 2. Citans Canon & Medinam. Estque sane verisimilimum, (tametsi non proferat certum,) id de fide esse, ut rectè pronunciauit Val 3. p. d. 1. quæst. 7. p. 1. Quominus enim conuincit omnino putem, id de fide esse, obstat debilitas fundamentorum quibus nituntur qui simpliciter affirmant, euincit id ad fidem pertinere. Concilium enim Tridentinum quod allegant, quamuis quoad puras creaturas certum ex fide statueret, eas sanctificari per habitum gratiæ, (quanquam non nemo hoc d. f. f. f. zetur;) de Christo tamen nihil dixit, sed ad purorum hominum iustificationem, de qua sola lis mouebatur, disputationem restrinxit. Consensus autem Patrum, quo præterea nituntur ijdem DD. quamuis cum est vnanimis & expressus, sit idoneum indicium diuini verbi traditi, tamen non est hac in parte tantus & tam apertus, ut ad euincendam perspicuè certitudinem de fide sufficiat. Tandem consensus Scholasticorum, r. diculè profertur ad euincendum propositionem aliquam esse de fide, ut constat ex principiis doctrinæ de fide. Sufficit tamen ad notandam temeritatis, sententiam quæ contra torrentem obnititur. Et talem ut minimum esse sententiam quam excutimus, extra controuersiam est. Ob dissensionem autem à communi Ecclesiæ sensu, videtur quoque censenda erronea, & hæresi proxima. Illud tamen vltro concedo, quod aduersationis argumento planè euincitur; nimirum sanctitatem hanc creatam, non fuisse Christo necessariam. Erat enim eminentiore & substantiali sanctitate

exornatus, vniuersa ita ut ex nullo capite, fuerit ei necessaria nostra hæc & depressior sanctificatio. Quod ad euidens existimo, ut probationem saltidiam,

Non fuit illi necessaria.

73. Imò de potentia absoluta, quantumuis omnia principia supernaturalia creata, & habitus infusi, ac motiones præuiae, Christo defuissent, æquè potuisset Christus omnia ad quæ habitus infusos & motiones accepit, præstare, & operationes qualcunque supernaturalis elicere, ac positiuè habitibus infusis, & gratiæ sanctificante habituali: quod rectè asseruit Medina 3. p. q. 7. art. 1. citans Victoriam & Sotum, perperam reclamante Alnare 3. p. d. 3. 1. num. 19. qui quamuis admittat, gratiam habitualementem non fuisse simpliciter Christo necessariam ex parte suppositi operantis, ut operationes eius humanæ essent Deo gratæ personali gratitudine, aique ad eam ex parte meritoriarum supernaturalis præmij: Tamen contendit, ex parte operis, simpliciter: necessariam Christo fuisse aliquam gratiam habitualementem, aut saltem actualementem inhaerentem, qua Christi actiones intrinsecè supernaturales fierent, & supernaturalis præmij meritoriarum: quod Aluarez probat; quia potentia naturalis nisi fiat supernaturalis interuentu elevationis per aliquam formam sibi inhaerentem, non potest supernaturales actus elicere, etiam de potentia absoluta: quod hic autor ait se probasse disp. 67. de auxiliis. Deinde ratio specifica actionis, desumitur à principio formali quo agens operatur. Sicut calefactio specificatur à calore. Ut ergo actiones Christi fierent intrinsecè ac specificè supernaturales, necesse erat ut prodirent à forma supernaturali inhaerente. Tandem nullum opus est propriè meritoriorum supernaturalis præmij, nisi per actum charitatis referatur in Deum auctorem gratiæ. Sed absque dono gratuito inhaerente, non potest voluntas humana referre actum suum in Deum auctorem gratiæ, eumque attingere tanquam vltimum finem. Igitur donum gratiæ inhaerens, fuit Christo necessarium, de quacunque potentia, ex parte operis, ut esse supernaturale ac meritorium.

Hæc tamen argumenta, sunt admodum imbellia. Falsum quippe est, potentiam naturalem non posse diuini iustitiam ad operandum supernaturaliter, nisi interposita forma inhaerente supernaturali. Quidni enim Deus, possit seipso per assilientiam extrinsecam, supplere omnem illam concursum qui à forma inhaerente præstatur? Hæc enim forma inhaerens, non est aliquid essentialiter connotatum per actum supernaturalem. Id quidem probabiliter plerique affirmant de potentia vitali ad actum vitalem comparata, ob intrinsecam habitudinem actus vitalis ad principium vitale. Ea tamen habito, ne per vmbra quidem, cernitur inter actum supernaturalem, & formam supernaturalem inhaerentem. Quare extra dubium esse videtur, actum supernaturalem posse de potentia absoluta elici, absque habitu supernaturali, ac etiam absque actu præuio aut forma inhaerente præmissa: quod fuscè confirmant, Suares 1. p. tract. 1. l. 2. c. 16. à num. 5. Molina 1. p. quæst. 12. art. 5. disp. 1. post concl. 3. Valquez ibid. disp. 46. c. 2. Salas 1. 2. tract. 2. disp. 5. num. 66. fuitque sententia aperta S. Thomæ in 4. d. 49. qu. 2. art. 7. & q. 10. de verit. art. 11. & in 4. d. 49. v. notauit Durandus in 4. d. 49. q. 2. num. 13. Fateor actionem supernaturalem posse specificari penes formam à qua prodit actio, ut vniuersè alibi dicitur de actione. Verùm ea specificatio penes principium actuum, renouenda est in specificacionem penes obiectum aut terminum v. g. calefactio specificatur à calore producente; sed ita ut ea specificatio renouenda sit in calorem productum, itaque cum terminus hic sit supernaturalis, actio quoque

quoque supernaturalis erit, quantumcunque nulla de-
tur forma supernaturalis inherens, per quam princi-
pietur. Et verò ipse Deus prout influens supernaturali-
ter in illuminationem, æquè possit habere rationem
principij specificantis, ac principium actuum creatum,
cuius absoluta necessitas ad eam specificationem ob-
tinetur. Denique falsum est, quod actus supernatura-
lis non possit esse meritorius absque relatione per cha-
ritatem: & quod ea relatio, de nulla potentia fieri
possit absque dono gratuito inherente. Quare ruit
vniuersa substructio quam Aluarez tam infirmis prin-
cipijs ineditat, ratumque manet quod statuebamus,
potuisse Christum sine dispendio vilo, carere habitu
gratiæ sanctificantis, & aliis quibuscumque habitibus in fu-
lis. Imò æquè carere potuisset motionibus actualibus
ad operationem præuiis, supplente Deo per seipsum,
eigentiam quantumvis formarum.

*Indicium de auxiliis gratia, an & quatenus
in Christo fuerint.*

74. De facto tamen, & habituali gratia, & auxiliis
ad operandum supernaturaliter opportunis, abunda-
re. Videri possit, contrarium abs se quandoque affir-
mationem quoad auxilia, damnare Leporius in sua con-
fessionis libello. Verum ibi Leporius, agit de auxilio
generalis sumptum quam prout restringitur ad formam
habentem, contenditque, (& rectè,) Christum non
potuisse supernaturalia opera elicere, sola possibilitate
morte mortalis, sine aliquo Deitatis adiutorio. At hoc
adiutorium planè necessarium, potuit in mera extrin-
sica assistentia statui, quam idem Leporius cum Pela-
gus esse, non agnoscebat; & ideo existimabat,
Christum, vt paulo post subdit, *per se solum hominem*
esse indicio naturalis opera salutis: quod ibidem merito
reueletur, & Denique per hominem sublimes illos actus
exercentur, proficere. Nos autem de proprio auxilio
agimus, illudque Christo vendicatum volumus, cum
excitant, tum adiuuans, respectu operum ad quæ
nobis conuenit: hoc est operum liberorum, siue im-
peratorum, siue elicitorum; & quidem nobis homo-
genorum, & proprium viatorum, ac transiens.

Quæ addo, quia non me later, pleròque recentio-
rum excludere à Christo omnem gratiam actualem
proprie sumptam; hoc est siue excitantem, siue adiu-
uantem distinctam à concursu supernaturali, omnia-
que per auxilium nostris Etherogeneum, perfecta in
Christo velle. Ita Becanus tract. de Incarnat. cap. 8. q. 5.
allegans pro se Bellarminum, qui l. de gratia primi
hom. c. 4. negat Adamum indiguisse gratia excitante,
Ex quo sequitur, multo minus ea eguisse Christum.
Quod si gratia excitante non eguit Christus, certe ne-
que adiuuante, quæ cum excitante est prorsus eadem,
iuxta sententiam probabiliorum. Verum Bellarminus
in citati capitis recognitione ita se explicat, vt tantum
negare Adamo innocenti auxilia, quatenus nobis ne-
cessaria sunt ob ignorantiam, & infirmitatem ex pec-
cato originali relictam, iuxta illud Augustini l. de cor-
rupt. & gratia c. 2. [Non opus habebat, (Adam inno-
centis), eo adiutorio quod implorant isti, cum dicunt,
videtur aliam legem in membris meis. Absolutè tamen fa-
ctum Bellarminus, Adamum innocentem eguisse omni-
bus gratiæ auxiliis: quandoquidem & tentari, & ca-
dere poterat. Dissertitque S. Aug. 14. Ciuit. c. 27. auxilia
homini innocenti diuinitus prouisa, agnosceat. Quare
ex Adam exemplo, nihil quoad Christum hac in par-
te inferri potest. Addit Becanus, & ex eo Bonacin.
disp. 1. de Incarn. qu. 7. p. 2. argumentum ex inutilitate
gratiæ cuiuscunque actualis in Christo Domino, qui
cum beatus esset, omnia perpetuò perspiciebat ad quæ
per excitantem gratiam sollicitari potuisset, nec pecca-
re vilo modo poterat: vt proinde dici non possit eguis-

se gratia actuali excitante, ad vitanda peccata. Et hinc
etiam præcluditur gratia adiuuans, quæ sumpta pro-
priè, id est non pro concursu actuali supernaturali, (vt
interdum vsuuenit,) nec pro assistentia extrinseca Dei
principiantis nobiscum actus supernaturales, sed se-
cundum notionem apud Doctos receptam, aliud non
est quam gratia excitans prout perseverat dum actu
operamur. Hoc ipso argumento Suarez tom. 2. 3. p. d. 18.
sect. 4. Lessius opusc. de prædest. Christi sect. 2. n. 39. &
Herice 1. p. d. 29. num. 36. negant, Christum (saltem ordi-
nariè vt addit Lessius,) gratiis actualibus quibus im-
pelli soleamus fuisse diuinitus motum, cum esset in eo
impulsus longè sublimior ad quodvis bonum, ex visio-
ne & amore beatifico stabilibus ac intrinsecis: vt
proinde instinctibus transeuntibus quibus doceretur
quid Deo placitum esset, & ad illud amplectendum
animaretur, minimè egeret. Et inde etiam sequitur,
Christum non eguisse gratia adiuuante, ad modum
prædictum explicata, licet iuxta Suarez ibid. concl. 1.
eguerit illa gratia adiuuante; quam improprie no-
minauimus; concursu scilicet actuali supernaturali, &
assistencia diuina ad eum principium consentanea.

Mihi tamen, his non obstantibus, retinendæ in Chri-
sto videntur ambæ prædictæ gratiæ actuales, vt satis
insinuat S. Basilii l. de Spiritu sancto c. 16. Non con-
tendo, has actuales gratias fuisse Christo plane neces-
sarias: quasi scilicet repugnaret, Christum supposita
visione & amore beatifico, absque his motionibus, su-
pernaturaliter agere. Hoc enim non repugnasse, & po-
tuisse absque nouo Dei opere fieri, probant quæ pro-
posita sunt. Tantum igitur contendo, non esse parci-
tati studendum, in negotio in quo solummodò ma-
gnificus est Dominus Deus noster, iuxta Esaiam. Cur
enim Deus voluerit his benedictionibus dulcedinis
priuari Christum? Ea ipsa sanè utilitatis præsentia spe-
cie; excludere à Christo liceret scientiam infusam, &
amorem vitæ ei respondentem. Vt quid enim ei cande-
la illa scientiæ infusa, in tanta claritate Solis, seu vi-
sionis beatifici admoneatur? Quia ergo Deus & natu-
ra, vno ad vnum vtuntur, ne immisceamus quæ ad sta-
tum beatificum pertinent, cum iis quæ sunt propria
viatoris; & principia vtriq; statui respondentia, ad-
scribamus Christo Domino.

*Quantitas gratiæ habitualis, Christi Domini.
Eius infinitas, parum solidè appetita.*

75. Post constitutam veritatem gratiæ habitualis
creatae efficientis animam Christi, expendenda sequi-
tur eius quantitas. Quo pertinet vulgaris questio, fue-
ritne in Christo gratia habitualis infinita; non quidem
essentialiter, (perspicuum enim est, talem gratiam crea-
tam esse impossibile: Vnde D. Thomas 3. p. q. 7. art.
1. 1. non intendit remouere à Christi gratia infinitatem
essentialem, vt malè ei tribuit Suarez;) sed gradualiter
& intensiue. Quam infinitatem, supponendum hic ex
Philosophia est, possibilem esse, quicquid sit de possi-
bilitate magnitudinis infinitæ, quæ multo magis an-
ceps & implexa est. Imò Almainus in 3. d. 1. 3. q. 2. con-
cluf. 1. *sed defecta*, ait omnes antiquos & recentes di-
cere, gratiam Christi fuisse infinitam: quod intelligit
de infinitate graduati, de ea enim agebat. Indubita-
tum tamen videtur, pleròque antiquorum qui gra-
tiam Christi habitualement vocant infinitam, spectasse
infinitatem illam moralem, quam habet habitualis
gratia Christi ex conjunctione cum gratia vniouis.
Quo sensu videtur locutus inter recentiores, Vega qui
l. 10. in Tridentinum, cap. 2. gratiam Christi habitua-
lem vocat infinitam. Nonnullos tamen, admitto egis-
se de gratiæ habitualis infinitate intensiua, eamque
Christo tribuisse. Annuit Hurtadus disput. 1. 3. Phys.
§. 47.

76. Faten

76. Fatendum sanè est, argumenta propè omnia quibus hoc placitum impetitur, inania esse. Nam præter argumenta quæ Valq. 3. p.d. 46. cap. 1. ex sua & aliorum sententia adhibet, petita ex repugnantia cuiusvis infinitatis, quibus (vt præmissi) assumitur falsum, contra veritatem in physicis sufficienter stabilitam: Præter hæc inquam iam reiecta argumenta, Suarez t. 1. 3. p.d. 22. l. 1. conc. 1. & Ragusa ibid. disp. 6. inde infinitatem illam impetunt, quod ea admissa, sequeretur Deum comprehendi à creatura, quod supponitur omnino falsum. Hoc tamen argumentum, apud me est planè inefficax. Existimo enim, data infinitate graduali luminis gloriæ, e. que commensa visionis beatificæ intensiōe, Deum non esse à creatura comprehendendum: eo quod tanta sit Dei cognoscibilitas, vt posita quacumque visione creata, etiam intensiue infinita, superexcessurus semper sit in adæquabilitate, nec vnam sit visionem vlla exhaustiendus.

Multo infirmiora sunt, argumenta quibus Aluares 3. p.d. 3. n. 8. eandem gratiæ Christi infinitatem quatit. Ex eo enim quod subiectum gratiæ sit finitum, nempe anima; inferet repugnare vt forma gratiæ sit infinita. Idemque collegit ex eo quod gratia sit participatio diuinitatis, quæ cum sit essentialiter infinita, est semper magis ac magis participabilis: ac proinde repugnat dari vltimum gratiæ gradum possibilem; sicut dandus esset, si daretur gratia intensiue infinita. Hæc dico esse infirmissima. Nam subiectum entitatiue finitum, est obediencialiter infinite receptivum: quia vt sic, non spectatur quoad suam nudam entitatem quæ vendicatur finita est, sed prout subiungitur Deo eleuari, cui non est operosum, rem finitam sustollere ad recipiendum infinitè. Quod verò si gratia intensiue infinita producat, deveniendum sit ad vltimum gratiæ gradum possibilem, est apertè falsum. Quocumque enim cumulo gratiæ producto, ac etiam infinito, nunquam deveniatur ad vltimum gratiæ gradum possibilem: sed semper licebit auctiorem & cumulatiorem gratiam producere: quia neque ex parte gratiæ ullus est terminus, neque ex parte causæ efficientis, quæ est omnipotens. Ratio verò infiniti, omnem planè terminum excludit. Itaque parum solide Aluares, gradualem infinitatem gratiæ Christi appetit.

Omitto quæ ibidem à num. 9. disputat, contra quorundam opinionem de modo physico & intrinseco infinito, ratione cuius gratia Christi habeat infinitatem physicam. Est enim adeò insulsa ea opinio, vt vix videam, quomodo cupiam sapere potuerit. Modus siquidem omnis qui in gratia potest intelligi, vel est vni gratiæ cum subiecto, vel ipsorum inter se graduum gratiæ. Neuter autem potest per se accipere infinitatem, nisi gradus ipsi illam accipiant; quod commentum illius auctores non affirmant. Quia tamen si qui ita sunt philosophari, longè abfuerunt à sententia asserente gratiæ Christi infinitatem; non insisto eorum confutationi pleniori, intentus dumtaxat in modum legitimum asserendi eam infinitatem; quam fatendum est, argumentis propè omnibus quibus impetitur, agere excindi.

Impugnatur verisimilis.

77. Possumus tamen non improbabiler suadere, gratiam Christi habitalem finitam esse, ex eo quod congruum videatur, Deum qui omnia fecit in numero pondere & mensura, habuisse hic rationem finitatis entitatiue, subiecti recipientis gratiam: ita vt quamvis subiectum illud obediencialiter possit recipere cumulum gratiæ infinitum, si videlicet lubeat Deo largitatem suam expromere præter legem ordinariam; tamen congruum non fuerit, Deum legem illam universalem in hac causa prætergredi, nullo præsertim in-

finiæ gratiæ necessitate urgente, cum ad quævis Christi munera, plus satis sufficeret gratia substantialis.

Video virgi in contrarium posse, si gratia infinita est possibilis, congruum fuisse vt Christo communicaretur. Congruum quippe fuit, concedi illi omnem gratiam quæ Deo homini esset consentanea. Nulla autem gratia finita, qua intensior non potuerit esse consentanea Christo. Sicut nulla est gratia tam magna, quæ excedere queat dignitatem personæ Christi. Debit igitur concedi Christi, gratia intensiue infinita, si supponatur eam infinitatem gratiæ non repugnare. Ita ratiocinatur Suarez t. 1. 3. p.d. 22. l. 1.

Respondendum est, infinitatem quidem gratiæ, esse possibilem, non fuisse tamen congruum, concedi Christo omnem gratiam quæ potuisset esse ei consentanea, & quæ non excederet dignitatem tam eminentis personæ. Sic enim nulla planè gratia conferri Christo potuisset. Nam neque finita tantum, ex suppositione quod infinita esset possibilis: quia sic, finita gratia non fuisset Christo consentanea. Nec potuisset item conferri infinita; quia supra quamvis gratiam infinitam datam, posset dari alia auctior, cum nullibi sit terminus in gratia producibili diuinitus de potentia absoluta. Omnis autem illa gratia auctior, æque consentanea Christo fuisset & æque non excedisset dignitatem eius, ac alia tenuior & remissior gratia: ac proinde nulla planè gratia, communicanda Christo fuisset: quia etiam si omnis omnino gratia possibilis, concessa Christo fuisset, neque hæc Christi dignitatem excederet, eive consentanea adæquate statui posset. Itaque vt affirmabam, congruum non fuit, Deum violata vniuersali lege infinitum simpliciter à certis partibus æqualibus compactum excludente è diuinitus operibus, sine vlla prius necessitate gratiam infinitam Christo largiri: sed satis superque fuit, concedi Christo eam gratiæ mensuram finitam, quæ secundum regulas diuinæ sapientiæ, iudicata est Christo consentanea, quæ scilicet summa esset de potentia ordinaria.

Gratia Christi, finita, sed summa de potentia ordinaria.

78. Non dico absolutè summam, quia nullalis gratia produci potest. Quantalibet enim infinitate producat gratia, adhuc potest à Deo fieri alia cumulator & auctior. Itaque tantum dico, gratiam illam iudicam esse Christo consentaneam, quæ summa esset de potentia ordinaria: quia regulæ diuinæ sapientiæ quibus appenditur cuique mensura gratiæ spectato fine & muneribus in quæ confertur, illud dumtaxat tulerunt, vt Christus cum esset caput Ecclesiæ, & vniuersæ gratiæ fons, nemini de gratiæ vbertate concederet de facto: ita vt licet gratia puræ creaturæ potuisset de potentia absoluta superare intentionem gratiam Christi, tamen non modò eam nullius puræ creaturæ gratiæ excederet, sed ne æquauerit quidem. Qua ratione accipi ad veritatem potest, quod de sapientia incarnata ante omnes montes colles, abyssos, fontes, constituta ex cap. 8. Prouerb. ad Christum omnibus Sanctis anteponendum accommodat Marcellus Ancyranus apud Eusebium lib. 1. contra eum c. 3. Idem ferunt illa apud Patres crebra & exprella, de nullis planè creaturæ contentione quoad sanctitatem cum Christo faciendi. Quamvis enim Christus, etiam si sanctitatem creatam remissorem haberet, tamen vi sanctitatis substantialis omnem planè cumulum gratiæ habitualis longè superexcederet, & per eam semper esset Deo supernaturaliter amabilior quacumque creatura, quantumvis habitualiter grata & sancta; tamen iis quæ dixi Patrum locis, vniuersè agitur de Christi sanctitate, & quoad omnem modum quo sanctus est, pronuntiant de eo Patres, non est sanctius vi est Dominus. Signo nonnullos.

Patres

Pater, nullius gratiam, cum gratia Christi, componi sinunt.

79. Origenes hom. 9. in Ezech. ad illud, *iustificasti iustos tuos*, sic scribit. [Iniquitas mea, iustitia est comparatione maioris iniquitatis. Sic & iustitia mea, ex comparatione multiplicis iustitiae iniquitas reputatur. Propterea non iustificabitur in conspectu omnis vivens. Fecerit licet iustus Abraham, & iustus Moyses, iustus unusquisque illustrium virorum; sed ad comparationem Christi, non sunt iusti. Lux eorum cum eius luce comparata, tenebrae reperiuntur. Et quomodo lumen lucet ad Solis radios obfcuratur, & velut alia quaedam cetera materies contenebretur: sic licet fulgeat iustorum omnium lumen, ante homines, non tamen fulget ante Christum: *lucet quippe lumen vestrum*, non simpliciter dictum est, sed *lucet ante homines*. Ante Christum, non potest lumen fulgere iustorum. Ut plenior Luce & micantia celi sidera, priusquam oriatur Sol, istationibus suis rulant, orto vero Sole obfcurantur, sic lumen Ecclesiae, ut lumen Lunae, priusquam oriatur lumen illud verum Solis iustitiae, resplendet, & clarum est ante homines: cum autem Christus veniet, ante eum contenebretur.]

Augustinus lib. 5. in Julian. cap. 1. alias 9. [Natura hominis Christi, nostrae naturae dissimilis non fuit, sed virtus nostrae dissimilis fuit. Ille quippe sine vicio natus est homo, quod hominum nemo: quantum autem ad virtutem attinet qua Christum debemus imitari, hoc quoque ad distantiam plurimum valet, quod unusquisque nostrum homo est, ille autem etiam Deus. Neque enim tantum potest iustus homo esse qui homo est, quantum homo qui & Deus est.]

Basilides in cap. 2. Epistolae, tractans montem domus Domini elevatum super colles. [Colles utique, tumuli sunt quidem in aliquantam altitudinem à terra & ergo ambitu circumscriptibilem insurgentes: Humilibus quidem locis supereminentes, altissimis vero inferiores sunt, puta montibus. Itaque praecellens & incomparabilis prerogativa Domini iuxta assumptionem humanitatem, quum supra omnes, qui simul admodum tandem quibuldam virtutum ornamentis eniterent, demonstrata sit praeminuisse; eam ob rem, supra colles futuros fuerat conspicuus ac praestris, mons Domini. Amplioris enim gloriae praeter Moysen est habitus, quanto ampliore honorem habet Dominus, qui fabricavit eam. Quanto rursus praeter iorem, Abrahamo ipso? Abraham exultavit, ut videret eum assumptum humanitatis; & vidit, & gaudens est. Et Abraham quidem decimas dedit Melchisedech. Melchisedech autem praesignabat Dominum. Et haec quidem dicta sunt, ut excellentiam representemus Domini Corporis. Absit enim ut nos diuinam eius naturam glorificemus, collatione habita eminentis excellentiae ad villam secularem creaturam. Ipsa enim dispensatio, iuxta etiam conditionem assumptae carnis, superiorem his fuit quorum inter homines iustitia excelluerunt. Solus enim ipse non admisit peccatum, maiestas autem & magnificentia eius naturae, supra caelos elevata est.]

80. Sc. Cyrillus l. 1. Glaphyr. in Pentateu. exponens benedictionem Iosephi quam Christo aprat, cui ob generationis natiuitatem, & superna benedictio, & quae in terra est, fuit concessa, addit de benedictione Christi in humanitate. [Benedictus ergo est causa verum & voluit. Nam ut supra dixi, postea quam factus est homo, & obediens Patri usque ad mortem, haereditavit illi nomen super omne nomen, & ipsi omne genu flectere, coelestium, terrestrium & infernorum, qui confitentur, quod Dominus Iesus Christus sit in gloria Dei patris. Nam etsi apparuit, sicut nos, homo. Raynaldi Christus.]

mo tamen ut Deus, superat quemvis sanctum, etiam illos qui iam inde à primordio mundi extiterunt & patres sunt nominati. Ita enim Psalmista ait: *Quoniam quis in nubibus aquabitur Domino: aut quis ei similis erit inter filios Dei?* Hoc & beatus Iacob docet praesenti loco dicens, quia praevallisti in benedictionibus montum firmorum, & collum aeternorum. Nam montes firmissimos, itemque colles aeternos, vocat Sanctos: propterea quod à terra sublati sunt, neque amplius res abiectas curant, sed superna quaerunt, & ad summa rerum fastigia enixè contendunt. Inferiores igitur sunt Christo in gloria, etiam sanctissimi ex Patribus, qui vel summum virtutis culmen conscenderunt. Siquidem hi omnes fuerunt servi in domo Dei, etsi Deinde in filios sint cooptati Ipse autem est Dominus tamquam filius familias, ea per quae ipsi illustres evaserunt, ipsis suppeditans. Unde & ipsi dicunt, quod ex plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Quamobrem naturaliter competit corona gloriae, ipsius capiti. Quod dixit Christum, ut Deum, superare sanctitate quovis iustos; non eò pertinet ut intelligamus Christum ratione solius sanctitatis increatae supergredi homines sanctos: Hoc vel monere superfluum esset. Pertinet ergo ad indicationem fontis è quo manavit gratia creata, qua Christus praesentis sanctis omnibus, exornatus est.

81. S. Gregorius ad illud Cant. 1. *Nolite me considerare quod fusca sum*, quia decoloravit me Sol, hoc esse ait, quod sancta posita profuerit se à Sole decoloratam. [Per Solem Christus significatur, Sol ergo eam decoloravit: quia quantumlibet fulgeat anima, in comparatione Christi fulgorem amittit. Sunt quippe nonnulli, qui in hac nocte mundi, velut stellae hominibus fulgent, & luminaria proximis apparent: sed mox ut iustitiae Christi se comparant, quasi sine luce sunt, qui bene incomparabiliter prius hominibus lucebant.] Idem S. Pontifex lib. 1. in 1. Reg. cap. 2. ad illud *non est sanctus ut est Dominus*, praefatus haec de Christo intelligi, & excellentiam sanctitatis eius hinc demonstrari, subdit; inde summam illam Christi sanctitatem à nemine adaequabilem demonstrari, quod omnes quotquot sanctitatis stillicidium aliquod sunt adepti, è Christi fonte hauserunt gratiam. Quod non ad homines tantum, sed & ad Angelos pertinere arbitrat, & colligit ex verbis illis Psalmi 82. *Verbo Domini* id est Christo, calid est Spiritus coelestes, firmati sunt, id est sanctificationis gratiam sunt adepti. Idem l. 1. 8. Moral. à cap. 29. multa luculenter in hanc rem disputat. Egregie c. 34. circa illud, *non adaequabitur ei topazium*, quod ad sanctos homines aprat. [Factum est, inquit,] ut nonnulli prodirent, qui mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, purum hominem creatum dicerent, sed gratia Deificata, tantumque ei sanctitatis tribuerent, quantum de Sanctis ceteris, eius videlicet famulis agnouissent. Quos beatus Iob, Prophetiae Spiritum afflatus, sententiae suae definitione redarguit, dicens; *non adaequabitur ei topazium de Aethiopia*. Quid per Aethiopiam nisi praesentem mundum accipimus? Quae coloris nigredine designat peccatorum populum, fedatitatemque meritum. Aliquando vero Aethiopia nomine, specialiter gentilitas designari solet, infidelitatis prius nigra peccatis: quam veniente Domino Abacuc Propheta vidit timore perterritam, & ait; *tabernacula Aethiopum expauescent, tabernacula terra Madian*. David quoque Propheta, videns quod ad Iudaeam redimendū veniret Dominus, sed ante gentilitas crederet, & postmodum Iudaea sequeretur, sicut scriptum est, *donec plenitudo gentium introiret & sic omnis Israel salum fieret*, dicit *Aethiopia praevenit manus eius Deo*. Id est, priusquam Iudaea credat, saluandam se offert omnipotenti Domino, peccatis nigra gentilitas. Topazium verò, preciosus lapis est. Et quia Graeca lingua, *pan* omne dicitur, pro eo quod omni colore resplendet,

Q o topazium,

topazium, quasi *topandium* vocatur. Dum verò in Deum conversa gentilitas credidit ex ea multi ita sunt dono Spiritus locupletati, ut quasi multis coloribus, sic multis virtutibus luceant. Sed ne accepit quicquam virtutibus extollatur, à sancto viro nunc dicitur: *non adequabitur ei topazium, de Ethiopia*: ac si aperte dicat: nullis Sanctorum quibuslibet virtutibus plenus ex ista tamen nigredine mundi collectus, æquari ei potest, de quo scriptum est: *quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei.*

Summum totius disputationis, exhibet ipsemet c. 36. verbis illis. [Notandum nobis est, quod sanctus vir, ut longè distat ab hac Sapientia Angelos demonstraret, dicit: *non dabitur aurum obrepum pro ea*, qui ut antiquos etiam Patres, sacri eloquii tractatores, inferiores ostenderet, adiunxit, *nec appendetur argentum in commutatione eius*. Ut Philosophorum quoque Sapientiam huic monstraret longè subesse, inulit; *non conferetur iunctis Indee coloribus*. Atque subiunxit; *nec lapidi sardonisco pretiosissimo, vel saphiro, ut in illa quoque superna civitate, nullum peruenire ad æqualitatem vnigeniti demonstraret, addidit; non adequabitur ei aurum vel vitrum*. Ut Prophetas quoque ei subesse ostenderet, subiunxit; *nec commutabitur pro ea vasa auri excelsa & eminentia, ne commemorantur in cõparatione eius*. Trahitur enim Sapientia de oculis. Ad extremum verò ut ipsos quoque in Ecclesia hæreticos increparet, qui à gentilitatis errore venientes, fidem quam percipiunt per superbiam seindunt; addidit; *non adequabitur ei Topazium de Ethiopia*. Ac si patenter insinuet, dicens; Hi qui ex peccati nigredine ad conversionem veniunt, æquari Deo (homini) omnino non possunt, quantum multis colorum virtutibus resplendere videatur. Quorum ut superbia refutetur, aptè subiungitur; *nec tinctura mundissima componitur*. Tinctura enim mundissima, vocantur hi qui veraciter sunt humiles, & veraciter sancti: qui sciunt quidem, quia ex semetipsis virtutum speciem non habent. Sed hanc ex dono gratiæ deluper venientes tenent. Tincti enim non essent, si sanctitatem naturaliter habuissent. Sed mundissimæ tincturæ sunt: quia humiliter custodiunt superuenientem in se virtutum gratiam quam acceperunt.] Latissime S. Gregorius describunt, & dilatant hoc loco, Etherius & Beatus l. 1. contra Elipandum resistentes profanas illas Elipandi voces, quibus se Christo componebat. [Et ille Christus, & nos Christi; & ille servus, & nos servi.] Adrianus item Papa in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, multis alijs similibus B. Gregorij locis allegatis, ad Christum quoque aptat illud Psalms, *non est similis tui in Diis Domine*. Quamvis enim homines puri, & Angeli, per gratiæ habitualis communicationem trãscant in Deos mysticè loquendo; Tamen nemo talium adscriptiorum Deorum, similis est sanctitati & gratiæ Christo Domino, qui cum sit verus Deus, obtinere debuit cumulum gratiæ, supra cumulos cuiusvis gratiæ puris creaturis concessa, exaggeratum.

Plenitudo gratiæ in Christo.

82. Quare fixum esto, Christum sanctitatem & gratiam habituales sortitum esse summam de potentia ordinaria; ita ut seposita sanctitate substantiali, & ratione huius solius create sanctitatis, nemo mortalium, vel etiam cælestium spirituum, Christum adequet. Hæc est illa plenitudo gratiæ, quæ Christo ab Euangelista tribuitur, verbis illis, *de plenitudine eius nos omnes accepimus*. Et paulo ante præmiserat, Verbum in carne visum esse, plenum gratiæ & veritatis. Non enim interpretatio, sed peruersio censenda est, quam adhiberat Erasmus, & plerumque nimium inconculta in scriptura exponenda Caietanus, ea verba de Baptista, non de Christo dicta existimantes. At ex contextu correcto liquet, & gravissimi Patrum auctoritate confirmatibi Toletus, hæc verba in Christum ca-

dere, & de vera gratiæ, esse accipiendæ. Quod enim Alcuinus 3. de Trinit. c. 2. Christum plenum gratiæ & veritatis interpretatur plenum diuinitatis per meram gratiam nobis vnita & plenum veræ humanitatis, non videtur quadrare. Quare gratiam intelligamus gratiam, & eaque plenam Christi animam agnoscamus. Enucleant diligenter eam gratiæ Christi plenitudinem S. Thomas 3. p. quæst. 7. art. 9. & 10. & ibidem Scholastici, insuperque Toletus in c. 1. Ioan. annot. 47. & in c. 1. Lucæ annot. 104.

His eam verbis expressit Laurentius Justin. l. de cæsto connubio Verbi & animæ c. 10. [Multimodè cognoscitur illius gratiæ plenitudo. In eo namque fuit gratiæ sufficientia quæ in iusto quolibet reperitur: Fuit gratiæ copia, quæ Apostolis donata est, Spiritu sancto super ipsos descendente; sicut scriptum est: *repleti sunt omnes Spiritu sancto*: Fuit gratiæ vniuersitas, quæ in Ecclesia, cui nullum deest donum: Fuit gratiæ excellentia, quæ beate Virgini concessa est: Fuit gratiæ superfluentia, de qua dicitur, *plenum gratiæ & veritatis*. Fuit quoque in ipso mediatore à sui conceptione gratiæ caput Non solum autem in quantum Deus, caput est Ecclesiæ, sed etiam in quantum homo, & influit motum spiritus & gratiæ in cunctos qui illi copulantur per fidem rectam, vel fidei Sacramentum. Fuit etiam gratiæ vnio, de qua supra dictum est. Hæc de plenitudine gratiæ Christi.] Caue putes hanc tantam diuersitatem gratiarum, ex quibus illam plenitudinem constat Iustinianus, ex specie multiplicibus formis supernaturalibus constare. Vnica enim Christi gratia habitualis, vel vniò hypostatica, ad illa omnia sufficit. Ad intelligendam autem plenitudinem illam distendit, paucos Patres in eam sententiam attexo.

83. Nouatianus l. de Trinit. c. 29. [Spiritus sanctus habitans in solo Christo plenus & totus, nec in aliqua mensura aut portione, mutilatus, sed cum tota sua redundantia cumulatus distributus & missus, ut ex illo delibationem quandam gratiarum ceteri consequi possint, totius Sancti Spiritus in Christo fonte remanente, ut ex illo donorum atque operum venæ decerentur, Spiritu Sancto in Christo affluenter habitante. Hoc etenim iam prophetans Elías aiebat: *requiesce, inquit, super eum spiritus Sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & virtutis, spiritus scientiæ & pietatis, & implebit eum spiritus timoris Dei*. Hoc idem, atque ipsum & alio in loco ex persona ipsius Domini, spiritus Domini super me, propter quod vixit me euangelizare pauperibus misit me. Similiter David, propterea vinxit te Deus, oleo lactis præ cõsorbibus tuis, De hoc Apostolus Paulus; qui enim spiritum Christi non habet, hic non est eius. Et; ubi spiritus Domini, ibi libertas. Hic est qui operatur ex aquis secundum naturam, semet quoddam diuini generis, & confector cælestis; natiuitatis, pignus promissæ hereditatis, & quasi chirographum quoddam æternæ salutis; qui nos Dei faciat templum, & nos eius efficiat domum.] Quandoquidem eam Spiritus sancti in Christo plenitudinem ponit, cuius est in nobis delibatio, & per quam tanquam per semem diuinum in Dei filios transcribimur; perpicuum est, plenitudinem sanctitatis quam Christo tribuit cadere in sanctitatem habituales, saltemque eam non excludere, imò complecti.

S. Fulgentius ad q. 3. Ferrandi, adducto quoque S. Ambrosio. [Si sic crediderimus, necesse est ut illa fructetur prædicatio Ioannis Baptistæ, quæ Christo singulari, ac sine mensura tribuit Spiritus largitatem, dicens: *non enim ad mensuram dat Deus spiritum: cum & maiores nostri in nobis mensuram largitatis accepimus*, in Christo autem plenitudinem manere sancti Spiritus fateantur. Beatos namque Ambrosios in libro primo, capite septimo de Spiritu sancto, inter alia sic ait: *de spiritu meo inquit, effundam*. Non spiritum ait sed de

spiritum

Spiritus. Neque enim nos capere possumus plenitudinem Spiritus sancti, sed tantum accipimus, quantum de suo arbitrio noster pro sua voluntate diuinit. Oten- dens ergo nos sanctus Ambrosius, non plenitudinem, sed de plenitudine Spiritus accipere, paulo post hæc di- cit: [De Spiritu Sancto Pater se dicit effundere super carnem. Non enim totum effundit; sed quod effudit, omnibus abundabit. Supra nos ergo, effusum est de Spiritu Sancto: at verò supra Dominum Iesum, cum in forma esset hominis, manebat Spiritus; sicut scriptum est, *super quem videris Spiritum descendentem de caelo, manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto*. Circa nos ex affluenti commodo liberaliter largientis est; in illo totus manet in æternum Spiritus plenitudo.]

84. Petrus Damiani opus. 6. c. 1.] Constat planè mediocritatem Dei & hominum, Christum Iesum, Ec- clesiam suam sic ordinasse ab ipso redemptionis hu- manæ pignore; ut & per ministris verbi sui, charis- matum dona distingueret; & tamen in se ipso om- nium gratiarum plenitudinem retineret principaliter. Nam is qui dicit Apostolus; *habemus thesaurum solum in vasis fictilibus*; idem etiam confitetur: quia in pectore Iesu sunt omnes thesauri Sapientie absconditi. Si autè in pectore Iesu omnes thesauri sunt; & nihil excipitur; quid ergo relinquunt, quod in vasis hominum fictili- bus recondatur? Sed quod ille totum naturaliter pos- sedit; hoc illi per gratiam, participatione illius, iuxta mensuram habent. De illis enim dicitur, *quia operatur unus, æque idem Spiritus, diuidens singulis prout vult*; At de vnguento filio dicit Ioannes Baptista: *non inquit, ad mensuram dat Deus, Spiritum*. Et iterum de plenitudine eius accepimus.]

85. Bernardus sermo de nativitate. B. Mariæ. [Quis fons vite nisi Christus Dominus? cum Christus, inquit, apparuit vna vestra, tunc & vos apparueritis cum ipso in gloria. Sanè ipsa sese plenitudo exinanivit, ut fieret nobis iustitia, & sanctificatio, & remissio, necdum appa- rens vita, aut gloria, aut beatitudo. Derivatus est fons, vixit ad nos. In plateis derivatae sunt aquæ, licet non ibat alienus ex eis. Descendit per aquæ ductum vena alla cælestis; non tamen fontis exhibens copia, sed stilli- cida gratiæ argenteis cordibus nostris infundens; aliis quidem plus, aliis verò minus. Plenus equidem aquæ ductus, ut accipiant cæteri de plenitudine, sed non plenitudinem ipsam.]

86. Philippus Abbas lib. 5. in Cant. cap. 2. 5. quærens cur de Christo dictum sit, *Species eius ut Libani*; sic scri- bit. [Sponsi speciem comparatione Libani, magnipen- dit. Inter montes cæteros quibus terra Iudæorum di- citur occupari, ita quæ cuius planties conqueritur fre- quenter montium angustari; ut aiunt qui nouerunt, Libanus altior emittit, arboribus fecundior, as- siduis nimibus dealbescit; qui benè sponsi typum te- nere perhibetur, eo quod nulli Sanctorum huius ex- cellentia comparatur, qui virentum plantarijs & den- tate operum fecundatus, nescit vri vitis, nativo car- nis gelicidio dealbatus.]

Petrus Cellensis l. de panibus cap. 9. initio, præfatus mirandam esse gratiam, subdit. [A quo autem est miranda gratia, vel accipienda, nisi ab eo qui plenus veritate & gratia, natus est de matre gratia plena. O Ie- su, in vena non in lagena; in puteo non in vteco, in ventre non in vte, in anima non in cisterna; in fonte non in vale possides gratiam. Aquæ quidem fluunt cum impetu de Libano, sed gratiæ excurrunt in man- suetudine & vberitate de Spiritu tuo.]

Quo sensu, data non ad mensuram.

86. Quod vides ex his Patribus plerosque, Spiritus & gratiæ plenitudinem quam in Christo agnoscunt, stabilire verbis illis Ioannis 3. *non ad mensuram dat Deus* Theoph. Rayn. Christu.

Spiritus non spectat ad astringendam gratiæ Christi inditæ immensitatem; sed tantum ad designandam il- lam summam gratiæ quantitatem Christo collatam, quæ naturæ creatæ potuit esse consentanea: ut idem sit non ad mensuram, quod plenitudo perfectionis & per- fectio plenitudinis spiritus & gratiæ, ut rectè exposuit Pe- trus Damiani serm. 67. verbis illis. [Sed moouere po- test, cur Ioannes Baptista perhibeat, quia non ad men- suram dat Deus Spiritum, cum Paulus è contrario di- cat; *unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*? Quomodo ergo, non ad mensuram, & quomodo ad mensuram? Sed quod Ioannes asserit, non ad mensuram spiritum dari, de Redemptore nostro procul dubio debet intelli gi; in quo videlicet habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Quod patenter agnoscitur, si ipsa textus Evangelici series attendatur. Nam cum præmississet, *non ad men- suram dat Deus Spiritum*, protinus intulit, *pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius*. Vnde & alibi dicit: *nos de plenitudine eius accepimus*. Concedat ergo cum Plalmis- ta Ioannes, quia huic iste mensuram collit, quem ille vinctum præ confortibus asserit.]

Eundem quem dixi sensum loci Ioannis, confirmat S. Fulgentius ad quæstionem 3. Ferrandi, acè demon- strans, allegatis S. Ambrosio & S. Augustino, eum lo- cum de Christo esse accipiendum, contra quam fecit Tolens ibi annot. 39 qui censuit, donationem non ad mensuram, de qua ibi agitur, non esse Christo factam, sed humano generi, cum Pater ei filium dedit dona- tione planè immetata, & excedente omnem mensu- ram. Sed nobis, interpretatio piolata quæ omnium antiquorum communis est, retinenda videtur; eam- que probauit S. Thomas 3. p. q. 7. art. 1. ad 1. & lect. 6. in cap. 3. Ioan. Et sane perbellè connectitur cum antea- dentibus & consequentibus. Dixerat quippe Baptista qui ibi loquens refertur; dixerat inquam, Christo esse credendum; quia quem misit Deus, verba Dei loqui- tur. Tum subdit; *non enim ad mensuram dat Deus Spiritum*; Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius.

Liquere videtur; verba quæ expendimus, cum con- tineant rationem cur credendum sit Christo, & cur verba Dei loqui sit censendus, aptissime cadere in Christum ipsum, de quo etiam consequenter subditur eum à Patre diligi, & omnia data esse in manu eius. Fateor tamen sensum verborum quæ excutimus, eum esse posse quem tradit ibi Ribera: nēpe hortari Ioan- nem omnes ad Christum audiendum; eo quod illi non sicut Prophetis particula aliqua cælestis doctri- næ communicata esset, sed vniuersa plenitudo. Quia tamen illimitatè & absolutè probatum nomen Spiritus, non designat sola dona intellectualia, sed præsertim ea quæ sunt potiora & meliora charismata, quorum vertex est gratia; propterea merito eum Spiritum sine mensura Christo datum, de gratia habituali acceperunt Patres, vel saltem non esse eius ambitu excludendam gratiam, censuerunt.

87. Igitur summa planè, atque adeo non ad men- suram, veluti per stillas, sed largissimè & copiosissi- mè & communicata est Christo gratia sanctificans; quandoquidem & rectè statuit Suarez t. 1. 3. p. d. 2. 2. f. 2. in fine & Aluarez 3. p. d. 7. gratia Christi habitualis, in- tensione superat totam gratiam Angelorum omnium, & hominum simul sumptorum. Ita enim decet senti- re de vero Iustitiæ Sole, & gratiarum omnium fonte. Sicut enim Sol, plus solus Incis habet quàm quæ- vis lucida inferiora, ita & Christus, plus sanctitatis & gratiæ sortitur solus, quàm omnes simul Sancti in cælo & in terra, habentes de plenitudine eius exiguum par- ticipationem. Item sicut fons, plus aquæ habet quàm riuus omnes, ad quos ab ipso aqua defluit, ita & Chri- stus, quem pulcherrimè fonti gratiæ comparat S. Ber- nardus serm. de Natiuitate. Deip. vberiotem gratiam san- ctifican

etificantes adeptus est, quam omnes simul qui ab eo gratiam hauriunt. Hoc graves Auctores de gratia habituali B. Virginis asserere non sunt veriti, nominatimque Salaz. cap. 3. 1. Prouerb. à num. 181. & Val. 3. p. d. 2. q. 1. p. 5. ac Suarez t. 2. 3. p. d. 18. sect. 4. conclus. 2. Quam verò firmiter id stabiliant, nunc non ago. Illud tamen certum est, coniecturas omnes tantæ gratiæ, ductas ex summa dignitate Deiparæ, & ex tanto Dei in eam affectu, multo plus circa Christum vigere: cum constet, dignitatem Christi infinites excelliorem esse, & amorem quo à Patre dilectus est, nullam comparationem admittere, cum eo amore quo pura quæcumque creatura amata à Deo fuerit. Et dicuntur quidem aliqui Sancti pleni gratia, sicut & Christus gratia plenus dicitur: sed alia est Christi, alia Sanctorum plenitudo, licet utraque sit plenitudo. Audi Origenem hom. 29. in Lucam intro. [Quando legis in Evangelio, *Iesus autem plenus Spiritu sancto reuerfus est*, & in Actibus Apostolorum ubi dicitur, *quod repleti fuerint Spiritu sancto*, vide ne æquales putēs esse Apostolos Saluatori: Sed & Iesum, & Apostolos, & alium quemlibet Sanctorum plenos Spiritu sancto cognosce, secundum mensuram vasculi sui. Et quomodo, v.g. si volueris dicere, hæc vasa plena sunt vino & oleo, non statim indicas quod æquali mensura plena sint: siquidem aliud sextarium capere potest, aliud vnam, aliud amphoram: eodem modo & Iesus, & Paulus, pleni erant Spiritu sancto: sed multo vas Pauli minus erat vase Iesu; & tamen erat secundum mensuram vtrumque completum.]

Fatuus Beguardorum metus, ne Christum gratia superarent, obiter explosus.

88. Ex his liquet, quam pinguis fuerit error Beguardorum, meritò damnatus in Clement. *ad nostrum* de hæret. Affirmabant enim deveniri in hac vita ad certum charitatis & gratiæ terminum, ultra quem homo tamen superstes, progredi nequeat bene faciendo atque merendo. Timebant siquidem ne si hoc darent, sequeretur, aliquem purum hominem excedere Christum caritate & gratia sanctificante. Sed hic vanus planè metus fuit: quia mensura gratiæ sanctificantis ad quam de facto quis est peruenturus, non obtinetur nisi iuxta vires & auxilia quæ à Deo supernaturaliter exhibentur. Deus autem statuit certum terminum auxiliorum hominibus conferendorum, pro mensura gratiæ ad quam eos destinavit ex æterna sua misericordia. Quo pacto D. Gregorius 1. Moral. cap. 5. interpretatur illud Iobi *constitui termini eius, qui præteriri non possunt*. Sicut igitur datur terminus extrinsecus in prædictis auxilijs, quem puri homines ex suppositione divini decreti aliud ferentis, attingere non possunt; quia Deus ex sua mera voluntate mensuram ac fines præfixit: ita datur etiam terminus extrinsecus charitatis & gratiæ per puros homines attingendæ: ille nimirum, qui correspondebat auxilijs ad extrinsecam illum terminum pertingentibus. Christus ergo in extrinsecum illo gratiæ termino locatus est, præ quibusvis puris creaturis: ita ut quantumcumque supponerentur omnibus auxilijs divinis exhibitis cooperari; non possent tamen ad illum extrinsecum terminum pertingere, aut Christi gratiam adæquare. Videtur planè hæc excurrentem Suarem lib. 9. de grat. cap. 6. num. præf. 1. 5. & ex antiquioribus confitentem cum Beguardis tunc vigentibus, Aluarum Pelagium lib. 1. de planctu Eccles. artic. 5. 2. §. 1.

Erit tamen cui videatur adversus hanc adeo eximiam & supereminentem, nobisque inadæquabilem Christi gratiam, opponi poss: ipsius Christi mandatum, toties iubens ut ei similes fiamus, & sicut ipse est ita nos simus sancti, perfecti, & immaculati. Proposuit hanc dubitationem Isidoro Pelusiotæ Episcopus quidam no-

mine item Isidorus, cui ille in hæc verba satisfacit l. 9. epist. 335. [Equidem respondeo nos in re optimo à maioribus exempla capere, etsi minus consequatur quamvis enim inimitabilis Dei virtus est, illam tamen pro virili imitari conantes, ab imitatione non discedemus. Ut qui scribere pueros docent, arcepto stylo pueris quam perelegantissimos præscribunt characteres, etsi inferiores imitatione sint futuri, ita & divina gratia virtutis nobis exempla proposuit ut tamquam quod queat comprehendere imitemur. Ne igitur quod summa imitari non possimus id nos abstercat ab ijs, quæ consequi non valeamus: imò illud magnum nobis videatur, quod digni simus habitu, vel ex parte divinam imitari imaginem.]

Modus collatæ Christo gratiæ, valde perfectus; ac primum quia ex meritis.

89. Restat considerandus modus, quo Christus hanc gratiæ abyssum quam ei inesse vidimus, divinitus accepit. Potest autem distingui duplex de quo controversia esse queat: nempe primò controuerti potest an Christus accepit illam per meriti, vel absque meritis. Secundo an paulatim, vel certè totam simul. In primo puncto vnanimis recentiorum sententia fert, Christum Dominum non accepisse gratiam ex meritis. Quod aliqui ita certum censent, ut contrarium damnent temeritatis. Sed ut Suarez rectè notat t. 1. 3. p. d. 40. l. 2. ea censura est temeraria: cum sententia quæ Christum ex meritis assecutum esse docet donum accidentale gratiæ sanctificantis, & consequenter gloriæ, graves Auctores habeat, & valde probabiles rationes, ac proinde ipsa quoque sit probabilis, Eam sententiam docuit Baillois in d. 3. 18. q. vnaica, articulo 3. Maior ibid. q. 1. Mayro ibid. nec obscurè S. Thomas 3. p. q. 34. art. 8. & ante hos omnes Albertus Magnus eadem distinct. Idem cogit dicere Aluares, qui 3. p. d. 15. ad 1. concedit Christo meritum congruum gratiæ habitualis. Cum enim dignitas personæ aliunde summa esset, nihil potuit deesse ad meritum condignum, si congruum affuit. Hinc vides quàm absque idonea causa, Valentia 3. p. d. 1. q. 19. p. 3. falsum omnia quæ ad probandam communioem sententiam de gratia Christo absque meritis collata proferuntur, inania esse, & facile solubilia, ob solam tamen Scholasticorum concordiam, det manus, & Christum absque meritis hæc dona accepisse fateatur. Non enim vnanimiter Scholastici ita tradunt: Et ut traderent, nisi idoneam rationem proferrent, audiendi non essent si in contrarium æquè valida ratio virgeat, ut hic sanè virget. Præter prædictos Scholasticos, Christum ex meritis hæc dona accepisse, agnoscit Iunilius lib. 2. de partibus divinæ legis cap. 12.

Accedit ratio, quæ ut formetur, præmittendum est, non esse dubium quin de potentia absoluta Christus Dominus hæc dona mereri poterit. Reclamat quidem Canus 12. de locis cap. 14. & communiter Thomistæ 3. p. q. 19. art. 3. ubi putant ita tradere D. Thomam: Sed nihil planè proferunt, quo probabiliter suadeant repugnantiam. Quidni enim Christus, per opera in primo instanti elicita independentè à gratia & gloria, poterit hæc dona promereri? Dignificatio enim quæ à gratia substantiali conferri poterat, plusquam sufficiens erat ad eas actiones dignitate consentanea exornandas. Antecessio autem temporalis inter meritum & præmium, quam exigat Dur. in 3. d. 18. q. 1. num. 5. nullo modo est necessaria, ut patet ex augmento gratiæ, quod iusto rependitur eodem momento quo elicitur actus qui augmentum illud meretur. Similiterque peccator, eodem momento quo conetur, meretur de congruo sanctitatem quam tunc accipit. Et Angelus, iuxta probabilissimam sententiam, in-

ifica

ificatus est per propriam dispositionem, atque adeo ex meritis, in primo instanti quo accepit esse. Tandem quod hac dona debeamus connaturaliter animæ Christi, nullam continet repugnantiam, quominus insuper sit merito ea habere potuerit. Nam gloria corporis, debetur connaturaliter Christo; supposita gloria animæ; & tamen Christus eam meruit: quod contra Calvini 2. inst. c. 17. §. 6. rectè affirmant, & ex varijs Scripturis confirmant Bellarm. l. 5. de Christo c. 9. & 10. & Feuard. in appendice ad Christum V. hrysos hær. l. 7. Nimirum nihil vetat aliquid pluribus simul titulis quasi totalibus accipi, & tum connaturaliter deberi, tum meritis quoque comparari: quod male negat Alphonsus Mendosa quodl. 2. Scholast. n. 1. r. Nulla igitur fuit repugnantia, spectando potentiam Dei absolutam, quominus Christus hac dona mereri possit. In quo video contentum recentiores maxima ex parte, & Suarez t. 1. p. 4. q. 1. sect. 1. Radem in 3. contron. 2. art. 3. concl. 4. Propositum q. 19. n. 24. & passim alios.

Quo ita præmissis, sic licet argumentari, ad p. oban- dam prædicta dona obegisse Christo ex meritis. Debe- mus concedere Christo, modum ea dona parandi, qui sit honorificentior, & dignitati eius congruentior. Ta- lis autem est is, quod non exclusa connaturalitate, & collatione facta titulo illius, conferatur quoque ex meritis. Igitur hic modus doni ista comparandi, est Christo concedendus. Maior videtur explorata. Mi- nus quoque per picua est, quia quamvis comparando titulum connaturalitatis cum titulo meriti, rectè dica- tur honorificentius esse, habere titulo connaturalita- tis, quam titulo meriti; quia ratione antiqua nobilitas. præfertur nuperæ, etiam si ex meritis comparatæ: Ta- men manifestissimum videtur, concursum utriusque tituli, nobiliorem efficere modum accipiendi hæc do- na, quam si ex vno eorum accipiantur. Et in hoc pas- sim habentur, qui pro titulo connaturalitatis pugnant. Quia enim honorificentius est ac dignius, habere hæc dona ad modum proprietatis connaturalis, quam per meritum; idcirco excludunt à Christo meritum ho- norum donorum. At nos non facimus contentionem utriusque illius modi solitarie accepti, sed utrumque simul iunctum comparamus cum modo ea habendi ratione connaturalis debiti. Et idcirco dici- mus, honorificentius esse Christo, quod hæc dona habeatur, & ex meritis, & ex titulo connaturalitatis, quam si hoc dumtaxat posteriore titulo ea habu- isset.

Ad objecta in Contrarium.

90. Neque verò præponderat huic nobiliori modo comparandi gratiam & gloriam, ea ignobilitas quam Suarez d. illa 40. c. 2. solum opponit: nempe quod inde sequatur, Christum non semper esse operatum ex ha- bitu: actus enim quibus Christus gratiam meruit, sicut opponuntur gratiæ quæ per eos principiantur, ita & habitibus operantis gratiam consequentibus. Ac pro- inde Christus, dicendus erit eliciisse actus illos modo imperfecto, nempe absque habitu; nec ex tota pleni- tudine sanctitatis, tam creatæ quam increatæ, quæ ex- cessive maior est, quam sola sanctitas increata. Hæc inquam non præponderant ei nobiliori modo quem propellimus. Nam operari ex habitu, tunc est nobi- lius, cum absque eo operatio non fieret connaturaliter. Et in Christo, operatio supernaturalis ob vnionem esse connaturalis. Quod autem extensivè sit nobilius ex duplici principio dignificante personam, quam ex vno essentialiter infinito, non augeat revera nobili- tatem intensivam operationis, supra id quod confer- rat principium essentialiter infinitum, si adesse solum, Et quamquam sint plura dignificantia, tamen ea plu- ralitas compensatur, (& quidem cum excessu,) per pluralitatem nobilium modorum quibus hæc dona accipiuntur, cum titulo connaturalitatis, simulque

Thoph. Raynaudus Christum.

meriti comparantur. Quare ratio à nobis adducta vi- detur firma.

Quæ verò è contratio opponit Rada art. cit. pro conclusionem 7. nullius planè sunt momenti, ut quod ait omnem Christi operationem meritoriam processisse ex habitu aliqua virtutis infusæ: atque adeo præsuppo- sisse gratiam, quæ est radix prima totius meriti. Hæc iam contrinimus, monstrantes nihil esse necesse, ad opera Christi meritoria præsupponi habitum. Addit Rada, gratiam habitualem, cum sit proprietas connaturalis, immediatius necesse cum anima, quam operatio- nes quibus promerenda esset: ac proinde non posse ca- dere sub meritum, quod debet esse antè prius præmio. Item gratiam esse principium quoddam, meritum ve- rò esse actum secundum: principium, est natura prius operatione. Denique gratiam esse principium meriti, atque adeo non posse sub meritum cadere. Hæc omnia sunt manifeste inania. Nam proprietas substantialis su- pernaturalis, potest non connecti cum subiecto obe- dentialiter eam recipiente, nisi per actionem merito- riam & ita reipsa hic contigit. Similiterque principium actus alicuius secundi, (quale tamen revera non vide- tur esse gratia, nisi mediata & remota;) potest principi- dari meritorie, & eatenus esse natura posterius alio actu secundo, qui non per gratiam accidentalem de qua agimus, sed per substantialem dignificetur.

Itaque nihil profertur, quod meritum Christi in suam gratiam sanctificantem, & omnia eam consecuta, labe- factet. Anteriora tamen, ut scientia infusa præloens merito, & auxilia quibus operationes meritorie sunt edicæ, sub Christi meritum non ceciderunt, sed tantum gratia sanctificans, & gloria, & virtutes, & auxilia post- eriora, & denique quicquid gratiam est consecutum.

Alia perfectio modi quo collata est Christo gra- tia, nempe tota simul.

91. Venio ad alterum modum gratiam comparandi, qui spectat successionem aut simulatè ademptionis gra- tiæ sanctificantis, quantam ei collatam vidimus. Hanc ergo gratiæ abyssum, accepit Christus, non particula- tim, & cum successione, sicut nos; sed in primo concep- tionis suæ momento, quo benedicta eius anima crea- ta est; ita ut deinde, nullum prorsus in gratia sanctifi- cante incrementum suscepit. Probat hoc Bellarmi- nus l. 4. de Christo c. 2. adductis multis Scripturis; & cap. 3. prolatis plerisque Patribus, quorum ea fuit mens aperta. Discretè planè Isaia 11. Spiritus Domini, hoc est interprete ibi D. Hieronymo fons Spiritus sancti, & tota gratia Christo aliquando obventura, dicitur re- quieretur supra florem egredientem de radice Jesse: hoc est super Christum, cum primum conceptus est.

Eodem modo aptare huc possumus omnia loca, qui- bus Christus vinctus dicitur Spiritu sancto, quod de collatione gratiæ facta animæ Christi; præter termi- nationem humanitatis, & sanctificationem eius sub- stantialem, est accipiendum. Ea autem vinctio facta est in primo momento quo Christus est productus, qui idcirco ab eo temporis puncto Christus est dictus, ut S. Damasc. 4. fid. c. 6. probat ex Nazianzeno, Cyrillo Alexandrino, & Anastasio. Et eadem ex causa Christus dicitur vinctus præ confortibus suis, inquit Rupertus l. 1. de oper. Spiritus sancti c. 13. *Vinxit se (inquit) Deus, Deus tuus oleo lacrimarum confortibus tuis. Præ confortibus, inquam, tuis.* Non enim quemadmodum confortes tui, qui postquam in delictis vel peccatis concepti sunt, de- inde per gratiam miseratoris divisiua singuli percipiunt bona benedictionis; non, inquam, sic tui sed in ipsa conceptione, plenitudinem possides totius benedictio- nis, ut de tua plenitudine accipiant omnes confortes, vel participes tui. Sic ibi in hanc rem Rupertus quem præterea vide optime id confirmantem lib. 6. de pro- p. Spiritus sancti cap. 3. & 10.

Scitè Guerrius serm. 2. de Annunc. huc accommodat varia apud Prophetas nomina Christi. [Benè (inquit,) simul vocatur getmen, & sctos, & fructus, qui sine gradu profectus ab initio conceptus fuit, omni virtute & gratia in seipso extitit perfectus. In nobis enim, primum ipsum germen est, cum fides in confessionem protumpit, vel opus manifestum. Postmodum flos, cum super proficentem efflorescit sanctificatio Dei, quodam spectabili decore virtutum; demum autem fructus, cum beatitudo faciet hominem consummatum.] Igitur tota gratia quam Christus aliquando habuit indita ei est ab initio, vt sonant Scripturæ iuxta Patrum interpretationem huc aptatæ.

Patrum consensus,

92. Nunc suffragium aliquot Patrum, mentem suam seorsim à Scripturis expromentium, adiungamus. [Non quando venit (ait Orig. hom. 19. in Lucam) Ad adulescentiam, non quando manifestè docebat, sed cum adhuc esset paruulus, habebat gratiam Dei: Et quomodo omnia in illo mirabilia fuerant, ita & pueritia mirabilis fuit, vt Dei sapientia compleretur. Ibant itaque parentes eius iuxta consuetudinem in Ierusalem, ad solemnem diem Paschæ, & cum factus fuisset annorum duodecim. Diligenter obserua, quia priusquam duodecim esset annorum, sapientia Dei, & cæteris quæ de eo scripta sunt, complebatur.] Multos etiam Patres mox proferam, qui disertè id statuunt, exponentes illud Lucæ 2. *puer proficiebat sapientia, & ætate, & gratia.* Negant enim id de augmento gratiæ sanctificantis accipiendum esse, ideoque alias dicti illius expositiones prosequuntur.

Disertissimè in proposita sententia est S. Bernardus hom. 2. super missus est, vbi Christum specie viri à femina circumdati describens, ait. [Sic igitur latens in vtero, siue vagiens in præsepio, siue iam grandiuulus interrogans Doctores in templo, siue iam perfectæ ætatis docens in populo, quæ profectus plenus fuit Spiritu sancto: nec fuit hora in quacumque ætate sua, qua de plenitudine illa quam in sui conceptione accepit in vtero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adijceretur; sed à principio perfectus, à principio inquam, plenus fuit Spiritu sapientiæ, & intellectus, Spiritu consilij & fortitudinis, Spiritu scientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini.]

Damascenus quoque, negantes Christum ab initio accepisse omnem gratiam, non dubitat esse Nestorianos. Sic enim scribit lib. 3. de fide cap. 22. post expositionem varijs modis perfectum Christi in gratia, de quo Lucæ 2. [Qui verò proficere ipsum dicunt sapientia, & gratia, vt horum accessionem additionemque subinde insipientem, non ex extrema Carnis existentia, vnionem factam astruant, neque secundum hypostasim aderant vnionem, à Nestorio vana sapiente persuasi, habitudinariam vnionem & nudum incolatum falsò prædicant: non cognoscentes neque ea quæ dicunt, neque de quibus differunt. Nam si verè vnita est Deo Verbo caro extremæ existentia, magis profectò in eo existeret, & hypostaticam ad ipsum haberet identitatem. Quomodo ergo non perfectè ditata est omni sapientia & gratia? Non ipsa quidem per gratiam participans vt nos, neque secundum gratiam ea quæ Verbi sunt, participans, sed potius propter vnionem secundum hypostasim, humana & diuina vnus Christi facta, participat. Sed & quia ipse erat Deus simul & homo, gratiam & sapientiam, & omnium bonorum plenitudinem, mundo itrogat.] Cassianus id ipsum diligenter confirmat lib. 2. de incarn. cap. 6. & 7. Scholastici omnes in 3. d. 13. vel 3. p. q. 7. art. 12. his Patribus subscribunt.

Probatio ex ratione.

93. Autoritati suffragatur ratio. Christus enim, vt vidimus, non accepit gratiam ex solis meritis, sed alio quoque longè digniore modo, nempe per modum proprietatis connaturalis, debita animæ Christi, ratione sui esse personalis. Non quod gratia Christi maneat à personalitate Verbi, quæ vt sic actiua non est, vel quod profluxerit ab vnione quam item liquet non esse actiuam; vel denique quod causata sit ab anima, per Verbi substantiam terminata; quis hoc fingat? Sed quod huic animæ ad Verbi substantiam euectæ, deberetur connaturaliter vbertas illa gratiarum, vt plenius prosequitur Rada in 3. contra. 4. in appendice ad 6. articulum. Sicut ergo proprietates connaturales, non acquiruntur aut perficiuntur per actus, sed ab initio implantantur, conferunturque à natura: Ita gratia Christi, conferta ab initio est animæ eius, ac proinde nullo bonorum Christi actuum accessu, est cumolata. Nec refert, quod ita sit connaturaliter debita, vt tamen per meritum quoque obtigerit, quod in Christo fuit semper nouum. Hoc inquam non refert. Non ob adiunctum titulum connaturalitatis, omnis gratia Christo debita, conferri debuit simul, & sub solum primum meritum quod infiniti valoris fuit cadere debuit, & non per noua merita subinde augeri. Idem optimè confirmatur, ex beatitudine animæ Christi. Constat enim Christi animam, iam à primo momento suæ creationis, fuisse beatam. Atqui status beatitudinis, est status quietis & termini, qui proinde est innariatus & fixus. Sicut ergo beatitudo animæ Christi, non creuit temporis processu; ita neque gratia, quæ est semen gloriæ; alioqui enim necessarium fuisset, gloriam crescere, ob perpetuam gratiæ sanctificantis & gloriæ correspondentiam.

Nonnulla contrarium in speciem ferentia.

94. In contrarium esse videntur Scripturæ quædam, & Patres. Nam Lucæ 2. disertè dicitur, *puer proficiebat sapientia, & ætate, & gratia.* Quid clariùs? Ac ne ad Metaphoras res detorqueatur, eodem planè modo expellit Euangelista, profectum in gratia, quo expellit profectum in ætate, qui indubiè verus fuit ac realis. Ergo & profectus in gratia, est eodem modo accipiendus. Hæc hic aqua Aclredo tract. de Christo duodeni. Nihil enim auius est definitè pronuntiare, At S. Eustachius Antiochenus, qui primus in Nicæno Concilio fuit l. 6. aduersus Arrianos, exponens illud *omnia mihi tradita sunt à patre meo*, apud Facundum l. 11. pro tribus capitulis cap. 1. disertè habet, Christum maximas & accidentes virtutes percepisse, tamquam hominem, quod ita glossat Facundus. [Nam cum & de homine loquens diceret, *isto enim maximas, & accedentes virtutes percipit*, tantumdem valet ac si diceret, *ille verò non percipit tamquam Deus*. Dicendum etiam, quod Christus accidentium virtutum perceptione ad meliora processerit; & accepisse eum quod aliquando non habuit, & profectus, testatur.] Item Beda q. 14. ex varijs, componens Christum & Adamum, & reddens rationem cur Adam dictus sit homo verus Christus autem homo nouus; ita philosophatur. [Prima die qua Adam conditus fuit, vetus extitit, non ætate, sed congrua similitudine: Quia sicut res quæ vetus est, deficit, & ad occultum tendit, sic Adam qua hora peccauit, ad occultum mortis, quasi vetus descendit; Et similiter post eum quilibet peccator. Sed Christus nouus homo fuit, & speciali ratione: Et licet homo factus, rex tamen erat & Angelorum & hominum: Et præterea generali ratione, quia sicut noua res crescit & roboratur, sic Christus de virtute in virtutem creuit, testante scriptura? *Iesus autem proficiebat ætate, & sapientia coram Deo, & hominibus*: Ad cuius imitationem, noui esse debemus,

conferendo de virtute in virtutem.] Quod si virtutes essent Christus, quæ appendices sunt gratiæ, necesse quoque est gratia creuisse, vt habet locus Lucæ: quem defectu fortassis librarij mutilum exhibuit Beza, expuncta voce gratia.

denique non pauci Patres, affirmant Christum accepisse Spiritum sanctum, cum iam tricenarius à Ioanne baptizatus est, apertiq; celis descendit super eum Spiritus sanctus. Sic enim D. Hieronimus Isaia 61. cen. hinc prophetiam de Christo vngendo Spiritu Domini, impletam esse in baptismo, cum Spiritus sanctus in Christum descendit, columba specie: quo refert illud ipsismet Christi, qui Lucæ 4. statim à baptismo ingressus Synagoga, & interpretatus de se illud Isaia: Spiritus Domini super me, eo quod unxit me; addit, hodie impleta est hæc prophetia. Eodē recidit quod S. Athanas. v. c. 2. contra Arianos, & S. Hilari. l. 1. de Trinit. vñ. dicitur Christum oleo laticia prænuntiatam Psal. 44. annuntiatam in Christi baptismo, cum Spiritus sanctus super eum descendit.

Enodantur; Ac primum, quomodo Christus profecisse gratia dictus.

§ 5. Hæc non difficile expediuntur. Et in primis locus ex cap. 1. Lucæ, mihi videtur ad gratiam corporis & speciositatem pueri Iesu referendus, vt sensus sit, puerum Iesum in dies pulchriorem corpore & speciosiores apparuisse. Frequens namque est, vt vox gratia sumatur pro pulchritudine corporis. Iuxta illud, *gratia & vana est pulchritudo*. Et illud Lucæ de Christo plenus *Sapientia, & gratia Dei erat in illo*, quod videtur posse accipi iuxta idiotismum Hebræum vsurpatum à S. Luca, tamen si Græcè scribente, tamen inter Hebræos tamdiu versato, & scripturis assueto, ita videtur sic *gratia Dei*, quod summa & exquisita pulchritudo, sicut *montes & cedi Dei*, dicuntur: id est eminentissimi montes, & arbores procerissimæ. Et hoc sensu, profectus Christi in gratia verus & realis, nihil incommodat propositæ veritati de gratia habituali, quæ tota simul sit Christo concessa.

Quod si gratiam pro interna gratia accipiamus, quæ videtur perouulgata interpretatio tradita à plerisque Patribus, dicendum erit cum S. Anselmo l. 1. cur Deus homo cap. 9. profecisse Christum gratia: non quia ita erat, sed quia ille sic se habebat, ac si ita esset. Vel certe dicendum erit, gratiam illam non esse habitualem, sed esse operationes gratiæ: eo modo quo opera religionis, apud S. Iacobum dicta sunt, *religio sancta & immaculata*. Quia igitur Christus quoad operationes præbuit in dies illustrior, edendo videlicet præclariora semper & nobiliora gratiæ opera: propterea dictus est profecisse in gratia.

Præclare id tradidit Damascenus 3. c. 2. 2. & præterea S. Cyrillus 10. Thes. cap. 7. & l. 1. in Ioan. c. 17. ac egregie l. 3. pentab. c. 4. verbis illis quibus Nestorium confutat, hoc Christi profectum per Lucam expresso abutentem, ad profectum Christi in Sacerdotem & in Deum. Credimus ex ipso venire atque vtero virginæ, ipsum Emanuele cum Deo esset, hominem prodijisse, plenum procul dubio Sapientia & gratia, quæ illa naturaliter inerat. Quodnam igitur is incrementum susciperet, in quo sunt omnes Theauri Sapientiæ, qui supernæ gratiæ simul cum Deo & Patre laqueus est? Quomodo igitur proficere dictus est? Vt ego arbitror, quia Deus Verbum pro incremento & ætate sui corporis, diuinorum illorum bonorum quæ sibi inerant, manifestationem admentebatur. Consideremus enim, illum quamuis homo iam noster similis factus esset, initio latere studuisse, veluti sine strepitu ac tacite, paulatim mysterij vim disponentem. Et ad hunc rei fidem Deus ac Pater nobis erit locuples au-

ctor, cum dicit, *Iacob puer meus, suscipiam eum: Israel electus meus, suscipiet eum anima mea: dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet: non clamabit, neque vociferabitur neque audietur vox eius foris, calamus quassatus non conteret, & lignum fumigans non exstinguet*. Increpauit etiam ipsos sanctos Apostolos, ne eum manifestum facerent. Ergo noua res & insolita ostensa esset, & quæ curiosius esset exquirenda, si adhuc infans diuinam Sapientiæ speciem ostendisset. Sed cum paulatim illam & pro corpore ætatis ratione amplificaret, omnibusque perspicuam faceret, conuenienter admodum, profecisse dici potest.

§ 6. Breuiter idem habet Orig. hom. 20. in Lucam ad finem, & Gregorius Nazianzenus orat. 20. num. 65. verbis illis. [Proficiebat Christus, inquit Lucas, vt ætate ita etiam Sapientia; non quod hæc in illo incrementum caperent; (Quid enim eo quod à principio perfectum erat, perfectus esse possit) sed quod hæc paulatim detegerentur, & elucerent:] Eum Nazianzeni locum Canus 12. de locis cap. 14. cum in D. Thomæ catena allegatum legisset, supposititium censuit, eo quod eum ipse apud Nazianzenum non reperisset. At merito ad numerum illum Billius Cani indigentiam reprehendit; admonetque, periculosum esse negare aliquid ex autore quopiam verè allegari, nisi qui negat, auctorem illum vniuersum probè calleat, & memoriter totum teneat. Propositam ex Theologo interpretationem illius dicti, Lucæ pulchrè expresse S. Bernardus hom. 4. super missus est. Præfatus enim summam Christi gratiam & Sapientiam nullo auctario, processu temporis cumulatam, addit. [Nec te moueat, quod de illo legis in alio loco, *Iesum autem proficiebat sapientia & ætate & gratia apud Deum, & homines*. Nam quod de sapientia & gratia hic dictum est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat, intelligendum est. Non quia videlicet, aliquid ei nouum accideret, quod ante non haberet, sed quod accidere videretur, quando volebat ipse vt videretur. Tu homo cum proficis, non quando, nec quantum vis proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua vita disponitur. At verò puer Iesus qui disponit tuam, ipse disponebat & suam: & quando volebat: & quibus volebat sapiens apparebat; quando & quibus volebat sapientissimus, quanquam in se nunquam esset nisi sapientissimus. Similiter & cum omni gratia semper plenus fuisset, siue quam apud Deum, siue quam apud homines habere deberet, pro suo tamen arbitrio, eam nunc plus, nunc minus ostentabat, prout cernentium vel meritis congruere vel saluti expedire sciebat. Constat ergo, quia semper Iesus virilem animum habuit, et si semper in corpore vir non apparuit.]

Alios in hanc rem Patres proferit, qui mulcas morientes huius vnguenti suauitatem perdere allaborantes, rectè dispellit Canisius 3. martialis cap. 22. Præterea his omnibus, magister Nestorii Theodorus Mopsuestenus, qui profectum Christi in gratia & sapientia cuius Lucas meminit, accepit de vero profectu per temporis successionem facto. Locum eius describit Leontius Lyzantiensis l. 3. contra Nestorium & Eutyche.

Quæ præterea obieciuntur, non dissimiliter sunt enodanda, si tantum ferunt profectum Christi in gratia, factum procedente tempore. Verba tamen S. Eustachij qualia præcisè referuntur, nihil est quod virgeat ad hunc sensum detorquere. Quamuis enim Facundus, argumentando, & quantum potest reddendo locum inuidiosum & lubricum, vt negotiorum aduersarij facessat, & Theodorum Mopsuestenum mollius locutum, benigne accipi posse doceat, æquè ac S. Eustachium; dicat per ea significari profectum Christi in gratia & virtutibus: Tamen nihil tale ferunt, sed tantum quod Verbum nullis ascititij virtutibus splendeat, quia Deus est. Christus autem in humanitate

virtutibus accidentarijs colluceat, non tamen quas acceperit procedente tempore, sed quæ ab initio productionis aduenerint.

Quomodo Christus in baptismo, vnctus Spiritu sancto, si gratiam totam simul accepit.

97. Illos denique Patres, qui Christum in baptismo vnctum Spiritu dixerunt, Toletus in c. 1. Ioan. annot. 7. rectè interpretatur de Christi sanctitate, tunc primum declarata, & officio Prophetæ illius magni, ad quod inunctus & destinatus diuinitus erat, ad praxim tunc primum reducto. Tradiderat hoc ipsum Rupertus l. 1. de oper. Spiritus sancti cap. 20. verbis illis. Non vt esset Christus, id est non vt tunc primum vngeretur qui in primordio suæ conceptionis plenarie fuerat vnctus, sed vt manifestaretur in Israël, quid esset Christus, idcirco super vnctum venit vnctio eius; venit visibili specie, super Christum ipse Spiritus eius. Sic ille descensum Spiritus sancti in Christum interpretatur. Rursusque c. 25. Sed numquid ex hinc, & non ante, Dominus Iesus plenus erat Spiritu sancto? An quando compingebat illud suum sacri corporis templum, foris stabat, & non introiuit, donec perueniret homo ad trigessimum ætatis suæ annum? Imò nec foris stetit, cum sacrum conderet corpus, Deus, incircumscriptus Dei Spiritus, nec postquam illud semel condidit, vlla vnquam hora vel momento, frigefcente, gratia foras exiuit, aut abesse potuit. Quid ergo nunc primum plenus Spiritu sancto dicitur, Cum à Iordane egreditur? Nimirum quia qui hætenus se continuerat intus, hic procedere cepit Spiritus sanctus de trichinio mentis, ad officia corporis; de potestate, ad actum; de intima requie, ad exterius ministerium, vt per doctrinam diffunderet gratiam in labijs; per miraculorum exhibitionem, moueret manus eius tornatiles, aureas, plenas hyacinthis. Amplius autem, ex eo rectè plenus Spiritu sancto debuit dici, ex quo agere cepit ea quæ sunt Spiritus timoris Domini; id est ieiunando famem pati, perferre fraudes tentatoris, circuire, & prædicare regnum Dei, atque pro voluntate vel mandato Patris, obediens esse vsque ad mortem, mortem autem crucis.]

98. Addo & illud ex Richardo Victorino tract. de superexcellenti baptismo Christi, exponente quomodo in baptismo Christi, visus sit in eum de nouo descendere Spiritus sanctus. [Non Spiritus S. aliquomodo cepit esse in Domino, quo prius non fuit in eo. Nobis non habentibus datur, & habentibus vt amplius habeatur: Domino quasi non habenti non est datus, nec habenti vt amplius eum haberet, cui in sua conceptione datus est secundum plenitudinem. Sicut enim pater cum filio erat Maiestate, & in homine assumpto gratiæ infusione, sic & Spiritus sanctus. Solus autem filius in eo erat personali vnione. Vnde ipse solus, non Pater, non Spiritus sanctus dicitur Emanuel, id est, nobiscum Deus. Spiritus sancti igitur descensio, non est nisi mystica quædam ipsius significatio. In hoc enim quod visibiliter tali specie super Dominum baptizatum se manifestauit, insinuat quid in nobis invisibiliter fiat, cum in Christo renascimur. Sicut Filius non propter se, quasi indigens aliquo remedio, sed vt nobis humilitatis præberet exemplum, salutaris conferret remedium, baptizatus est, & ipse pater sic introiuit; hic est filius meus dilectus, &c. sic demonstrans nos eius filios effici, per virtutem tanti Sacramenti.]

Eodem recidit, quod si verborum extimam corticem spectes, expressit paulo aliter D. Augustinus affirmans Christum tunc non accepisse Spiritum sanctum in seipso, sed in suo corpore mystico. Locus est petilustris 15. Trinit. c. 26. Dominus ipse Iesus (inquit) Spiritum sanctum, non solum dedit vt Deus, sed etiam accepit vt homo, propterea dictus est plenus gratia. Et

manifestus de illo scriptum est in Actibus Apostolorum quoniam vnxit eum Deus Spiritu sancto. Non vtique oleo visibili, sed dono gratiæ, quod visibili significatur vnqueto, quo baptizatos vngit Ecclesia. Nec sanè tunc vnctus est Christus Spiritu sancto, quando super eum baptizatum velut columba descendit. Tunc enim corpus suum, id est, Ecclesiam suam præfigurare dignatus est, in qua præcipue baptizati accipiunt Spiritum sanctum: sed ista mystica & invisibili vnctione tunc intelligendus est vnctus, quando Verbum Dei, caro factum est; id est, quando humana natura, sine vllis præcedentibus honorum operum meritis, Dei Verbo est in vtero virginis copulata, ita vt cum illo fieret vna persona: Ob hoc eum confitemur natum de Spiritu sancto, & virgine Maria. Absurdissimum est enim, vt credamus, eum cum iam triginta esset annorum, (eius enim ætatis à Ioanè baptizatus est,) accepisse Spiritum sanctum, sed venisse illum credimus ad baptismum, sicut sine vlllo omnino peccato, ita non sine Spiritu sancto. Si enim de famulo eius, & præcuratore ipso Ioanè, scriptum est, Spiritus sanctus replebitur iam inde ab vtero matris suæ, quoniam quamuis feminatus à patre, tamen Spiritum sanctum in vtero formatus accepit, quid de homine Christo intelligendum est, vel credendum, cuius carnis ipsa concepcio, non carnalis, sed spiritalis fuit? Descripserunt verbatim hunc locum, Eucherius & Beatus Hieronimus contra Elipandum.

Breniculus capituli, & vsus doctrina.

99. Summam doctrinam huius capituli, hæc pauca exhibebunt. Christi animam perfectione substantiali individuali quacunque alias humanas animas superasse, est verissimilius. Eandem, omnino magnam & secundum diuinæ Sapientiæ regulas summam, (finitis tamen,) habitualis gratiæ cumulus, iam à principio productionis, seu à primo conceptionis Christi momento, per meritum partus, simulque connataliter debitus, ideoque nulls vnquam accessionibus auctus, exornauit.

Vsum doctrinæ de summa animæ Christi perfectione, eaque gratiæ plenitudine quam ei concessam vidimus, supplebit Orig. hom. 9. in Ezech. vbi tractans quomodo in comparatione ad alios iusti vel iniusti habeamur, concludit, ex tanta Christi sanctitate videri nos, ad omnem humilitatem, quantumvis præ alijs sanctis & pij videamur. [Lux (inquit) in tenebris lucet. Quæ est ista lux quæ lucet in tenebris? Iustorum lux in tenebris lucet. In quibus tenebris? Vbi est nobis certamen aduersus rectores tenebrarum istarum. Hæc qui diligentius longiusque disculserit, non poterit inflari, videns lumen suum, ad comparationem maioris luminis, tenebras reputari. Quid est Iustitia mea, etiam si Paulus Apostolus fiam? Quid castitas etiam si Ioseph? Quid fortitudo, etiam si Iudas Machabeus existam? Quid alia virtus Sapientiæ, etiam si Salomon appaream, ad comparationem Dei, & ad eorum qui meliores sunt? Ergo vt dicere caperamus, iniquitas iustificat; & iniustitia, aliorum comparatione condennat. Idcirco, vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris, dicitur ad Deum. Si me vnus saluare Deum, non asserat in iudicium lumen suum: si vnus esse incolumen, non deferat lumen Christi sui, aliqum puniet me. Deferat verò lumen minorum, comparet mihi inferiores quosque. Quanto amplius maiores mihi melioresque contulerit, tanto plus iustus ero, si illi à me reperti fuerint minores. Similiter est illud intelligere, quod ab Apostolo dicitur, alia gloria Solis, alia gloria Lunæ, alia gloria stellarum. Stella enim à stella differt in claritate, sic resurrexerit mortuorum V. G. fulgens illud sidus, non in conspectu lucidioris stellæ, sed obscurioris micat. Quis nostrum potest ad instar fulgere Lunæ? Quis lucidioris siderum cornescere lumine, secundum id quod scriptum est in Daniele;

Danieli; fulgebunt sicut stella in in secula: Et hæc quidem necessario disputamus, ut procul à superbia recedamus: Sodomiti; cum quippe peccatum est, superbi iniquitas.]

Ve erga seipsum humilis quisque esse debet, præ tanta gratiæ Christi plenitudine: quæ omnes haurimus, ita summè erga Christum gratus esse obstringitur; quod ea plenitudine demonstrata, sic collegit Petrus Damiani opuscul. 6. c. 1. [Quia ergo ab uno illo fonte, omnes iusti hauriunt unde viuunt; ad illum, necesse est, semper gratias agendo, recurrant: nec supernæ gratiæ dona ab alio se posse percipere credant, nisi ipso largiente, à quo hæc certum est, emanare. Qui enim domini nominis, non Deo, sed homini se debitores exhibent, tamquam à sui fontis irrigatione siccati, necesse est ut deficientes atrescant, nec in semetipsis valent stare, dum ab originali plenitudine fontis, obliuiscuntur vbertatem suæ vegetationis haurire. Unde non inuoc. propter Salomonem dicitur: omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum unde exierint flumina, reuertuntur iterum fluunt. Hunc excursum atque recursum spiritualium fluminum, mysticè Lucas Evangelista describit; cum ait: quod conuocatis Iesum discipulis, dedit illis virtutem & potestatem super omnia demonia, & ut languores curaret, & misit illos prædicare regnum Dei. Ecce egressus fluminum; ac postmodum subdit: Et reuersi Apostoli, narrauerunt illi, quaecumque fecerant. Ecce reditum fluminum. Ad locum ergo unde exierint, flumina reuertuntur; quia electi quique illi se debitores esse non ambigunt, à quo exelicer hauriant, omne quod spiritualiter fluunt.

Rapertus denique l. 1. de opet. Spiritus sancti c. 27. optimè considerauit, tantam hanc gratiæ Christi plenitudinem, in scriptis proponi mortalibus ut inuisceretur haurire.

CAPVT V

De defectibus nostratibus, à substantia animæ Christi remouendis.

100. Si inter defectus nostrates animæ, quod nonnullos facere video, recenserem passibilitatem, non esset quod cum defectum à substantia animæ Christi vitiis remoueremus. Verè enim anima Christi dum in corpore mortali habitauit, fuit passibilis, & sensu doloris tangi potuit, & verò etiam tacta est. Tamen quia passibilitas illa non est in Christi anima nisi per corpus, & ratione facultatum sensitiuarum corporis conlectarum, merito inter defectus corporis numeratur, non inter defectus animæ. Et ideo nullum inuenio peculiarem defectum in anima Christi admitendum, ex illis quos animæ nostræ hinc subeunt.

Peccatum originis ipsam animæ substantiam inficit.

Inter illos autem nostrates defectus animæ quos à Christo eliminare necesse est, inuenio peccatum originis. Hoc enim peccatum propriè & essentialiter sumptum, est in ipsa animæ essentia: in quo differt ab alijs peccatis lethalibus, quæ tamen inferunt priuationem gratiæ inessentialis substantiæ animæ, tamen non sunt in ipsa in gratiæ priuatione, afficiente substantiam animæ: Ex quoque priuatio, est duntaxat vnus effectum virtualitatis peccati grauis: formaliter autem peccata prædicta sunt commissiones, vel omissiones prauæ, inflicte in substantia animæ, ut docet D. Thom. 1. 2. qu. 82. art. 2. & ibi Cisterciensis, Conradus & Medina. Debet enim ibidem locati remocio & priuatio formæ, ubi est forma. Atque gratia, cuius priuatione constituitur peccatum originis, recipitur immediatè in anima, tanquam

in subiecto termini generationis spiritualis, qua homo in Dei filium adoptione transcribitur. Igitur peccatum originis inest substantiæ animæ, eamque deformat atque commaculat: proindeque numerari debet inter defectus nostrates animæ, non item priuationes cæterorum donorum supernaturalium, quia cum hæc dona potentius accendant, defectus eorum annumerandi sunt defectibus potentiarum, non defectibus substantiæ animæ, quos nunc inquirimus. De illis autem alijs, agemus in sequentibus, tractando perfectiones potentiarum.

Peccatum ergo Originale, defectum nostrum sanè terretimum, si à substantia animæ Christi remouendum dixerò, operam lusisse videri potero, cum id & certissimum sit, & nemine refragante habeatur exploratum. Tamen quia hæc ipsa de re, grauissimum planè scriptor S. Anselmus accuratè disputauit, integro libro quem de conceptu virginali actiuo inscripsit, res visa est non prorsus prætereunda, sed tanti Patris premeditando & relegendo vestigia, nonnihil agitata: præsertim ut germana ratio ob quam Christus huic peccato obnoxius esse non potuit, innotescat. Quod verò occasione libri illius conscribendi, S. Anselmus in eius præfatione, fateatur hautum esse ex opere suo, cur Deus homo, ubi l. 2. cap. 16. affirmat, præter rationem quam ibi tradit cur Christus à massa peccatrice humani generis velut azymum de fermento decerpi potuerit, (quo eodem modo locutus est Ioannes Monachus Epistola vltima ad Philippum Abbatem) aliam quoque rationem tradi posse, diuersam ab illa prima quam in prædicto c. 16. proponit: idcirco quæ illa prima ratio fuerit, & an firma ac solida esset, præmittendum videretur.

Prima ex D. Anselmo ratio, ad illud remouendum à Christo, parum solida.

101. Interrogareo 16. capite Anselmum Magistrum, Boso Discipulus, quomodo Deus efformauerit Christum nitentem ac sanctum, de massa peccatrice, & ex matre peccati fermento infecta. [Nam licet ipsa, (inquit) hominis eiusdem conceptio sit munda, & absque carnalis delectationis peccato, Virgo tamen ipsa, unde assumptus est, in iniquitatibus concepta: & in peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est, quia & ipsa in Adam peccauit, in quo omnes peccauerunt.]

Ita quidem Boso discipulus, non tamen S. Anselmus, quamuis discipulum sic argumentantem refert, nec ob hanc causam reprehendat; quia ad argumentum Bosonis, quomodo scilicet Christus posset esse sanctus, cum esset satus ex nostro genere & ex massa peccatrice, permagni interesse videbatur supponere matrem ipsam Christi fuisse originaliter peccatricem; & natam; id est conceptam, iuxta illud, quod in ea natum est, & c. in peccato fuisse. Et sanctitas Christi de qua S. Anselmus agebat, eo supposito futura erat multo illustrior. Quia igitur optimi Magistri est, difficultatem non dissimulare, eamque in re proposita quoad Christum, quæcunque matris origo, munda an immunda supponeretur, æquè dilucida erat S. Anselmus, merito subicitur id reprehendere, ne defugere principalem difficultatem videretur, eiusque enodationem non ad exploratæ veritatis de immaculato B. Virginis statu, inædificare. Quæ mihi solutio argumenti ex hoc Anselmi loco aduersus puram Deiparæ conceptionem petiti, longè probabilior apparet, quàm illa alia à recentioribus tradita & à Mayronio in 3. dist. 3. q. 2. art. 12. nimirum ut S. Anselmus tantum egerit de immunditia conceptionis, quantum erat ex vi productionis ex Adamo. Cæterum tantum abest, ut S. Anselmus nitori conceptionis B. Virginis eiusque initiali sanctitati sit aduersatus, ut potius, quod in Syn-